

דף יח.

אדם נראה כמיקר

Bais Hillel (Mishna 17b) says that it is rabbinically forbidden to immerse *tamei* vessels in a *mikveh* on Shabbos. However, it is permitted for a *tamei* person to immerse on Shabbos.

The following is one of four explanations given for the rabbinic *issur* to immerse vessels on Shabbos:

Rava explains that the sages forbade immersing vessels on Shabbos מפני שנראה כמתקן כלי - because doing so appears as though one is fixing the vessel (since purifying it from *tumah* renders it fit for use).

The Gemara asks why the concern of נראה כמתקן (appearance of fixing) does not apply also to a person who purifies himself by immersing on Shabbos.

The Gemara answers that onlookers who observe a person immersing himself in a *mikveh* will think he is doing so merely to cool himself off (נראה כמיקר). Therefore, a person's immersion does not have the appearance of מתקן (and the observers will not erroneously come to fix vessels on Shabbos).

• The Gemara in Shabbos (39b, 40a, see *Al Hadaf* *ibid.*) states that it is forbidden by rabbinic decree to bathe in hot water on Shabbos even if the water was heated before Shabbos, but bathing in cold water is permitted. The Magen Avraham,¹ citing the Maharil, writes that the *minhag* today is to refrain from

all bathing on Shabbos, even from bathing in cold water, because bathing often results in the transgression of various *issurim*, such as *סחיטה* (squeezing water from the towel or from one's hair) and *הוצאה* - carrying.

The Terumas Hadeshen² points out that Bais Hillel's *halacha*, permitting a *tamei* person to immerse on Shabbos, is based on the Talmudic law that one is permitted to shower and bathe in cold water on Shabbos. Today, since people customarily refrain from all types of bathing on Shabbos, even from bathing in cold water, one who observes a person immersing will no longer be able to attribute it to מיקר (merely cooling oneself). Accordingly, he writes that it is a worthy *minhag* for a *niddah* not to delay her immersion until Shabbos (Friday night) since today any immersion in the *mikveh* is נראה כמתקן rather than נראה כמיקר. [If the *niddah's* proper time for *tevilah* - falls on Shabbos she should not delay the *tevilah*, because it is a mitzvah to immerse in the proper time³ and this mitzvah takes precedence over the concern of נראה כמתקן.]

• Ezra HaSofer decreed that a בעל קרי (one who experiences a seminal emission) may not study Torah [or pray] until he immerses in a *mikveh* (Berachos 22a, see *Al Hadaf* *ibid.*). The *halacha*⁴ follows R' Yehuda ben Beseira (cited *ibid.*) who permits a בעל קרי to study Torah (contrary to Ezra's decree), arguing that דברי תורה אינם מקבלים טומאה - the words of Torah are impervious to *tumah*. The Tur⁵ writes that

although a בעל קרי is permitted to pray and study Torah without prior immersion, there are praiseworthy חסידים ואנשי מעשה (pious individuals) who conduct themselves stringently and observe *tevilas Ezra*.⁶

The Vilna Gaon⁷ forbids *tevilas Ezra* on Shabbos because today the act of *tevilah* is נראה כמתקן (rather than כמיקר) - as the above-cited Terumas Hadeshen points out.

The Magen Avraham⁸ argues that the act of *tevilas Ezra* does not resemble מתקן. Since according to the letter of the law a בעל קרי is permitted to pray and study Torah even while in the state of *tumah* (as explained above), a בעל קרי cannot be considered as one who is lacking תיקון, and by extension the בעל קרי's *tevilah* does not resemble מתקן.⁹ Therefore, the Magen Avraham rules that one is permitted to perform *tevilas Ezra* on Shabbos. [Although the Maharil (cited above) prohibits bathing in cold water on Shabbos, the Magen Avraham is of the opinion that the Maharil's *issur* was not stated with regard to *tevilas Mitzvah*, whether the *tevilah* is a bona fide *tevilas Mitzvah* or is only a *minhag*.¹⁰]

דף יט.

כלי שנטמא מערב יו"ט אין מטבילין אותו ביה"ש

As cited above, the Mishna (17b) forbids immersing vessels on Yom Tov because of נראה כמתקן (it resembles fixing). Rav Bivi (18a) offers another reason for this prohibition and his reason is codified by the Rif and Rambam.¹¹ Rav Bivi suggests that the sages were concerned that if immersing vessels were permitted on Yom Tov people might postpone immersion of their *tamei* vessels until the festival when they are not so busy. Allowing vessels to linger in the state of *tumah* increases the chance that they will come in contact with *terumah* and contaminate it. In order to avoid this problem, the sages forbade immersing vessels on Yom Tov - so that people would not delay immersing their vessels until Yom Tov.

The braysoh on 19a states that not only is it forbidden to immerse vessels after nightfall (i.e., the start of Yom Tov), it is even forbidden to do so during *bein hashmoshos* (the twilight

period when there is halachic doubt as to whether Yom Tov has started).

Rebbi says in *Eruvin* 32b that שבותים - rabbinic *issurim* of Shabbos - are forbidden only after צאת הכוכבים (nightfall) when it is definitely Shabbos. However, one may perform a shvus during *bein hashmoshos*. The Rambam and Shulchan Aruch,¹² in codifying Rebbi's leniency, stipulate that *sh'vusim* may be performed *bein hashmoshos* only if necessary for a mitzvah or a צורך גדול - pressing need.

Accordingly, the Taz¹³ rules that one may immerse vessels during *bein hashmoshos* if he has no other vessels to use on Shabbos, because this constitutes a "pressing need" for which a shvus (i.e., immersing vessels on Shabbos) may be violated during *bein hashmoshos*.

The Sha'agas Aryeh,¹⁴ however, maintains that the rabbinic *issur* to immerse vessels is not waived during *bein hashmoshos* even in a case in which the vessels are necessary for a mitzvah or when there is a pressing need. He explains that if immersing vessels *bein hashmoshos* were permitted then the sages attempt at preventing the delay of *tevilas keilim* would be undermined, because people would postpone *tevilas keilim* until twilight of Shabbos or Yom Tov when they are not busy (since it is forbidden to work after sunset). Therefore, the ban against immersing vessels was decreed with regard to *bein hashmoshos* as well so that one should not delay immersing his *tamei* vessels until then.

The Rosh¹⁵ asserts that the concern of delaying immersion applies only to the immersion of *tamei* vessels (as practiced in the times of the Bais Hamikdash). Today, in the absence of the Bais Hamikdash and the *parah adumah* (which is needed for the purification of *tamei* people), vessels are not immersed to remove ritual impurity. Rather, they are immersed because of the law requiring *tevilah* for new vessels purchased from a non-Jew (regardless of their state of *tumah*). The sages were not concerned about a delayed *tevilah* today, because food that comes in contact with a new vessel today prior to its immersion does not become forbidden for consumption.¹⁶

דף ב.

הרי עלי תודה ואצא בו חגיגה, נדור ואינו יוצא

• Jewish adult males are obligated to offer a *korbon chagigah* on the first day of Succos, Pesach and Shavuos.

• The Gemara (19b) postulates, כל דבר שבחובה, אינו בא אלא מן החולין - an obligatory offering must be purchased with non-sanctified money. This means that one must purchase animals for his obligatory offerings with money which one is free to use at his own discretion. One cannot use *maaser sheni* funds (or other sanctified property which is already pledged to the Bais Hamikdash) to purchase a mandatory *korbon*.¹⁷

Based on the above rule, R' Elazar ben R' Shimon (19b) says that a person may not fulfill his *chagigah* obligation with a *korbon todah* (a thanksgiving offering, pledged by one who was delivered from a life-threatening predicament). Since the *chagigah* is a mandatory *korbon* it must come from *chullin* (non-sanctified funds); one cannot fulfill his *chagigah* obligation with a *korbon todah* previously pledged to the Bais Hamikdash.

R' Yochanan adds that one cannot fulfill his *chagigah* obligation with a *todah* even if one initially declared at the time of his pledge, הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה - I hereby vow to bring a *todah* and I want to offer the *todah* on the festival as my *chagigah*.

The Ravad¹⁸ indicates that if one were to expressly stipulate that he is pledging a *todah* on the condition that it can be used to satisfy his *chagigah* obligation, then indeed, he can fulfill his *chagigah* obligation with that *todah*. In R' Yochanan's case, however, there was no such explicit stipulation. The individual first pledged a *todah* and then added as an afterthought that he would like to offer the *todah* as a *chagigah*. In that case, the added afterthought does not alter the first part of the declaration in which the individual pledged a *todah* unconditionally.

Rashi, Tosfos and the Rambam¹⁹ are of the opinion that even an explicit stipulation is not effective. Rashi (20a, נזיר) explains that when making a pledge to *hekdesh* (the Temple treasury) one cannot attach a condition after the pledge was uttered because there is a rule אמירה

לגבוה כמסירה להדיוט - a verbal pledge to *hekdesh* is as effective as physically transferring the item to another's possession. Tosfos (Menachos 81b) explains that the general rule of תוך כדי דיבור כדיבור דמי (which states that a person is able to retract or modify his statement within the span of a few seconds) applies only to דיבור - words or statements - not to actions. Since a pledge to *hekdesh* is tantamount to מסירה להדיוט (a physical act of transferring the item to another's possession), the vower does not have the ability to retract or to insert a stipulation to modify his pledge, even if he does so תוך כדי דיבור (within a few seconds or immediately).²⁰

Tosfos (20a, ד"ה נזיר) points out that if one were to reverse the order of the statement and mention the condition prior to the pledge (e.g., "On the condition that I can use this offering for my *chagigah* obligation, I hereby pledge a *todah*"), the condition takes effect and the *todah* can be offered as a *chagigah*.²¹

• The Taz²² applies the concept of דבר שבחובה to *maaser kesafim* (the mitzvah to tithe one's earnings). He posits that since it is mandatory for a parent to provide for his young children (Kesubos 49b), one may not use *maaser* funds for this purpose.

R' Moshe Feinstein²³ argues, by the same token, one may not pay his sons' tuition (for their Yeshiva education) with *maaser* funds since it is a Torah obligation to teach one's sons Torah (as the Torah states, ושננתם לבניך).²⁴

דף כא.

בהמה שחציה של נכרי וחציה של ישראל מותר לשחטה

The Gemara (20b-21b) derives from the term לכם אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה - food-related *melachos* are permitted for you (Sh'mos 12:16) - that one may perform food-related *melachos* on Yom Tov only for himself or a fellow Yisrael but not for the sake of עכו"ם (idolaters). [In fact, R' Yehoshua ben Levi (21b) forbids inviting an idolater for a meal on Yom Tov even if the host prepared the food before Yom Tov, because of a concern that one might decide to prepare additional food on Yom

Tov for the guest.]

Rav Chisda (21a) states that if a Yisrael and an idolater jointly own a large dough, the Yisrael may not process and bake the entire dough on Yom Tov because he is in effect performing *melacha* for the sake of an idolater. Rather, he should divide the dough before processing it and bake only his own portion of the dough on Yom Tov.

However, says Rav Huna, if a Yisrael and an idolater are partners in an animal, then the Yisrael is permitted to slaughter the animal on Yom Tov even though a portion of the slaughtered meat is for the sake of his idolatrous partner. In contrast to a dough which could be originally divided, the animal obviously cannot be divided and disbursed before it is slaughtered, and therefore, if the Yisrael needs meat on Yom Tov he may slaughter the jointly-owned animal.

The Kol Bo²⁵ indicates that if a Yisrael and idolater jointly own two animals and they are of equal monetary value, the Yisrael should divide the partnership and take sole possession of one of the animals before slaughtering it, because by doing so he could avoid slaughtering on behalf of an idolater (who owns a portion of each animal).

The Rosh²⁶ disagrees, arguing that even if the animals are of equal monetary value, each one probably has its own unique advantage. For example, one animal might have more meat and the other might be tastier. Therefore, if the Yisrael desires to partake of each animal, he is permitted to maintain the partnership and slaughter both animals on Yom Tov, and give half of each to his partner.

The Taz²⁷ deduces from the Rosh that if both animals are identical in every aspect, the Yisrael must divide the partnership and slaughter only one animal. Moreover, says the Taz, even if the Yisrael is interested in eating only half an animal on Yom Tov, he should divide the partnership and slaughter the animal after he takes sole ownership of it, rather than perform a *melacha* on behalf of an idolater and slaughter an animal which is owned in part by an idolater.

The Bais Yosef²⁸ disagrees and maintains that if the Yisrael is interested in eating only half of an animal he is not obligated to divide his partnership - even if the two animals are exactly identical. The fact that it is to the Yisrael's advantage in this case to maintain his partnership so that the uneaten portion of the slaughtered animal should not go to waste (but rather to his partner) is sufficient grounds for the Yisrael to maintain his partnership, even though this means that the idolater will benefit from the Yisrael's *shechitah* (see next *daf*).

דף כב:

בית הלל מתירין לאפות פת מרובה ביום טוב

Bais Hillel says that one who bakes bread on Yom Tov is permitted to bake more loaves than needed for Yom Tov. Even though it is generally forbidden to perform *melacha*, or expend effort, on Yom Tov in preparation for post-Yom Tov needs, Rashi, citing R' Shimon ben Elazar on 17a, explains that the fuller the oven, the better the bread. One may place extra loaves of bread in the oven because the extra post-Yom Tov bread placed in the oven [to make the oven more full] enhances the quality of the Yom Tov bread.

- Rav Chisda (21a, cited above) states that a Yisrael who jointly owns a large dough with an idolater must divide the dough before baking it in order not to perform *melacha* on behalf of an idolater.

Tosfos (21a, ד"ה עיסה) asks, in light of what R' Shimon ben Elazar (and Bais Hillel) says, why can't the Yisrael fill the oven with the entire dough and bake even the idolater's portion - since a full oven enhances the entire batch.

Tosfos answers that filling the oven with extra post-Yom Tov bread is permitted only because one has the option of eating all the bread if he so desired. The fact that he could eat all the bread combined with the fact that a full oven enhances the entire batch is the reason that filling the oven with extra bread is permitted. However, if half of the dough belongs to an idolater, a Yisrael may not bake the entire dough because he lacks the option of

eating the idolater's loaves. The fact that the extra loaves of the idolater enhances the Yisrael's loaves is not sufficient reason to permit performing *melacha* on Yom Tov on behalf of an idolater.

The Taz, cited above, cites this Tosfos as proof to his position. He argues that just as one may not bake bread for an idolater even if it benefits his own bread, so too, one may not slaughter an animal that partially belongs to an idolater (if he has the option of dividing the partnership and slaughtering an animal that is entirely his own), even though it is economically beneficial for the Yisrael to slaughter the jointly owned animal so that he could avoid wasting meat.

The Bais Yosef, however, sees a difference between the two cases. In the former case, placing extra bread in the oven for a idolater is a forbidden *melacha* which we do not permit merely because the extra bread serves to enhance the taste of the Yisrael's bread. However, in the case of slaughtering a jointly owned animal, the Yisrael is not performing any *melacha* on behalf of the idolater since he performs only a single act of *shechitah*. Since it is obviously not possible for the Yisrael to obtain his portion of the meat without slaughtering the entire animal (אי אפשר לכזית (בשר בלא שחיטה), the fact that *shechitah* serves the needs of the idolater as well is merely incidental.²⁹

דף כג:

אין צדין דגים ביום טוב

The Mishna says that it is forbidden to catch fish from a pond on Yom Tov. Rashi asks why the *melacha* of צידה - trapping - for the sake of אוכל נפש is not permitted on Yom Tov just as slaughtering and baking are permitted.

The Rishonim offer several answers to this question:

(a) Rashi postulates that *melachos* needed for אוכל נפש are permitted on Yom Tov only if performing them before Yom Tov affects the quality of the food. Slaughtering and cooking are permitted on Yom Tov because food prepared before Yom Tov is not as fresh and tasty as food prepared on Yom Tov itself. Since

fish trapped before Yom Tov (and kept alive in water until Yom Tov) are just as tasty as fish trapped on Yom Tov, the *melacha* of צידה is not considered צורך אוכל נפש and is not permitted on Yom Tov.

(b) The Rambam³⁰ explains that any animal or fish which was not captured prior to Yom Tov may not be eaten on Yom Tov because it is *muktzah* (since it was not designated for eating before Yom Tov, see next Mishna). The Mirkeves Hamishna³¹ notes that the Rambam indicates that if not for the rabbinic *issur* of *muktzah*, the *melacha* of צידה (when done for אוכל נפש) would be permitted on Yom Tov.³²

(c) The Ran also asserts that min haTorah any *melacha* performed for the sake of אוכל נפש is permitted on Yom Tov - even the *melachos* of trapping and reaping. The sages, however, forbade reaping and trapping because these labors are commonly performed in large quantities, for long term use, and there is a concern that one might trap or reap on Yom Tov for post-Yom Tov use.

(d) Alternatively, the Rosh explains that the sages forbade *melachos* such as trapping and reaping because they resemble עובדה דחול - weekday work - since they are often performed in large quantities.

דף כד.

אין נותנין לפנייהם מזונות

The Mishna (23b) says that not only is it forbidden to catch fish on Yom Tov, it is forbidden to feed them. Rashi (ד"ה ונותנין) says that feeding wild animals and birds is also forbidden unless they [are in an enclosed area and] depend on humans for food.

The Gemara in Shabbos 155b indicates that the reason it is forbidden to feed birds and wild animals on Shabbos is that it involves טירחא - excessive or unnecessary exertion.³³ However, feeding domesticated animals, which cannot obtain food on their own, is permitted because that is not considered unnecessary exertion.³⁴

Tosfos (23b, ד"ה ואין נותנין) says that feeding fish and wild animals on Yom Tov was banned by the sages lest one come to capture them.³⁵

The Shiltei Gibborim³⁶ suggests that the rabbinic *issur* to feed animals is based on a concern that one may mistakenly crush or grind the feed on Shabbos.

There is a custom to place crumbs outside for birds on שבת שירה - the Shabbos when Parshas Beshalach (which includes the passage of אֵז יִשִּׁיר) is read in the Torah.

The Magen Avraham³⁷ cautions one to place the crumbs outside before Shabbos because on Shabbos it is forbidden to feed wild birds.³⁸

The Maharil³⁹ writes that one should not throw crumbs to the fish during the *tashlich* recital on Rosh Hashana since, as our Mishna states, it is forbidden to feed fish on Yom Tov.

The Meiri writes that the prohibition of feeding fish and animals applies only to feeding which involves effort. However, merely throwing some crumbs is permitted. Accordingly, it would be permitted to throw some crumbs into one's yard for birds on *Shabbos Shira*, and to throw some crumbs into the river during *tashlich*.

The Aruch Hashulchan⁴⁰ suggests that perhaps it is permitted to throw some crumbs to the birds on *Shabbos Shira* since one's primary intent is to fulfill the *minhag*, not to feed the birds.

It is worthy to note, however, that even according to the lenient opinions that permit feeding the fish during *tashlich*, it is forbidden to carry the crumbs through a *reshus horabbim* because the *halacha* follows R' Yosi Haglili who asserts that performing *melacha* on Yom Tov (for אוכל נפש) is permitted only for the sake of humans, not for the sake of animals (לכם ולא לכלבים).⁴¹

דף כה.

בהמה מסוכנת לא ישחוט א"כ יש שהות לאכול ממנו כזית צלי

- As we learned above, slaughtering an animal on Yom Tov is permitted when necessary for אוכל נפש.
- Rabba (21a) asserts that *min haTorah* it is permitted to perform food-related *melacha* on Yom Tov even if one will first benefit from the *melacha* after Yom Tov - provided there is sufficient time on Yom Tov for guests to

possibly appear and consume the prepared food (הואיל ומקלעי ליה אורחים חזי ליה). The sages, however, enacted a stringency and forbade performing extra *melacha* on Yom Tov (for post-Yom Tov use) merely on the basis of הואיל ומקלעי ליה אורחים - potential guests (whose arrival is not anticipated).

The Tanna Kamma of the Mishna states that if one has a sick animal he is permitted to slaughter it on Yom Tov - provided there is enough time to roast and eat a k'zayis (olive's volume) of its meat before the end of Yom Tov. In this case, out of concern for the large monetary loss that the owner will suffer if his animal were to die without *shechitah*, the sages made a special dispensation and permitted the owner to slaughter his animal even though he does not realistically expect to eat any of its meat on Yom Tov.⁴² [If there is not enough time in the day to roast and eat some of the meat, then the act of *shechitah* would be forbidden *min haTorah* and the sages would not be able to permit it, despite the impending financial loss.]

R' Akiva asserts that even if there is not enough time to roast the meat - as long as there is enough time in the day to eat a piece of raw meat [after salting it to extract its blood], the *shechitah* is permitted.⁴³ [The Tanna Kamma does not consider raw meat fit for consumption since most people would not eat it, whereas R' Akiva considers raw meat fit for consumption.]

The Oneg Yom Tov⁴⁴ notes that R' Akiva on 21b is of the opinion that performing *melacha* on Yom Tov is permitted even לצורך כלבים - for the sake of animals. Accordingly, he questions why R' Akiva did not simply say that time for roasting the meat is not necessary because the meat could be fed to dogs [even without salting it to extract its blood]. Why was it necessary for R' Akiva to say that raw meat is fit for human consumption [after its blood is extracted].

The Oneg Yom Tov offers two reasons why in the case of the Mishna the fact that raw meat can be fed to dogs is not sufficient reason to permit slaughtering a sick animal on Yom Tov. (a) The Mishna is speaking of a critically ill

animal (which the owner wants to quickly slaughter before it dies and becomes a neveilah). We cannot say that the owner's act of slaughtering his critically ill animal is potentially necessary for feeding a dog on Yom Tov, because a dog could eat from the animal's carcass [after its impending death] even if no *shechitah* was performed. The reason the owner hastily slaughters his sick animal on Yom Tov is for the purpose of rendering its meat fit for humans by preventing it from becoming a neveilah. Therefore, the only grounds to permit *shechitah* on a sick animal on Yom Tov is if humans will be able to eat from the meat on Yom Tov.

(b) Rav says in Shabbos 75a that the act of *shechitah* involves the *melacha* of צובע - dyeing (the neck area with blood) - whereas killing an animal by other means (e.g., clubbing or stunning it) does not involve this *melacha*. Thus, the Oneg Yom Tov argues that even according to R' Akiva (who permits performing *melacha* לצורך כלבים), one may not kill an animal through *shechitah* for the purpose of feeding his dog (even if the animal is healthy and is not about to die on its own), but rather through other means so that one does not needlessly violate the *melacha* of צובע.

דף כו.

ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום אין זה מן המוכן

- The *bechor* - firstborn male - of a kosher animal (i.e., cow, sheep or goat) must be given to a Kohen. The *bechor* has *kedusha* (sanctity) at birth and must be offered as a *korbon* (by the Kohen). If the *bechor* develops a permanent מום (blemish) rendering it unfit for a *korbon*, it loses its sacrificial status and the Kohen may slaughter it and eat it outside the Bais Hamikdash.
- Even today the *bechor* must be given to a Kohen. Due to the absence of the Bais Hamikdash today, the Kohen must maintain the *bechor* until it develops a blemish, at which time he may slaughter and eat it.
- Before a Kohen is permitted to slaughter and eat a blemished *bechor* (outside of the Bais

Hamikdash), a *chacham* - sage (who is an expert in the field of blemishes) - must examine the *bechor* to determine whether its blemish is serious enough to disqualify it as a *korbon* (Mishna in *Bechoros* 28a and *Negaim* 2:5). In fact, R' Meir (*Bechoros* 28a, cited below on 27a) asserts that if a Kohen slaughtered his blemished *bechor* before having a *chacham* pronounce it blemished, its meat is forbidden - even if a *chacham* subsequently examines the slaughtered *bechor* and determines that it indeed sustained a valid, disqualifying blemish.

R' Yehuda is of the opinion that a *bechor* that develops a blemish on Yom Tov is *muktzah* since at the onset of Yom Tov the owner did not expect to eat the *bechor*. However, if a *bechor* develops a blemish before Yom Tov, the owner may have it examined by a *chacham* on Yom Tov, and if the blemish is determined to be valid (i.e., permanent), it may be slaughtered on Yom Tov and eaten. Such a *bechor* is not *muktzah* since the owner was aware of its blemish at the onset of Yom Tov and had the intention of eating it, subject to the ruling of the *chacham*.

R' Shimon disagrees and maintains that it is forbidden for a *chacham* to rule on the status of a *bechor*'s blemish on Yom Tov. Rashi (to the Mishna, ד"ה אין זה מן המוכן) explains that the act of ruling on a blemish is forbidden because of נראה כמתקן - it resembles fixing a vessel - since the ruling renders the *bechor* permitted for slaughter. Also, it resembles דן את הדין - issuing a judgment (regarding monetary lawsuits) - which the Mishna on 36b forbids on Yom Tov.

The Gemara indicates that if a *chacham* violated this *halacha* and pronounced a *bechor* as blemished on Yom Tov, the Kohen (who received the *bechor*) still may not slaughter it (see Rashi לא צריכה דעבר ואסקיה).

The Tosfos Yom Tov asks that once the *chacham* declared the *bechor* blemished (albeit in violation of the *issur* of מתקן), the Kohen should be permitted to slaughter it.⁴⁵

In answer, he cites Tosfos (בכור שנפל) who explains that since at the onset of Yom Tov the Kohen did not anticipate finding a *chacham*

who would (violate the *issur* of מתקן and) permit his *bechor*, the *bechor* is *muktzah* and therefore may not be slaughtered even after it has been declared blemished.

דף כז.

קסבר ר' מאיר ראיית בכור לאו כראיית טרפה

The commentators ask why examining a *bechor* and determining the halachic status of its blemish is different from examining the organs of a slaughtered bird or animal to determine whether it is a *tereifa* (has a fatal defect which renders it forbidden for consumption). Why is the former compared to מתקן (fixing, see above *daf*), whereas the latter is permitted and is not compared to fixing?

(a) Rashi (27a אלמא ד"ה) explains that a rabbi's ruling regarding a kashrus question does not resemble מתקן because the rabbi only acts to clarify and confirm the *halacha*; his ruling does not establish a new status or revise the meat's previous status. However, in the case of *bechor* [it appears as though] the *chacham's* pronouncement actually renders the *bechor* permitted, as evidenced by the fact that R' Meir forbids consumption of a *bechor* that was slaughtered prior to the *chacham's* pronouncement.

(b) The Taz⁴⁶ suggests another distinction:⁴⁷ In the case of the questionable *tereifa*, the rabbi's ruling is not so significant because he does not change the animal's *chazakah* (status quo) since the animal is presumed to have been born non-defective. Therefore, his ruling is not נראה כמתקן. In contrast, the *bechor* at birth was unblemished and the status quo dictates that is forbidden for slaughter (outside the Bais Hamikdash) until it is proven that it developed a valid blemish. A ruling which alters the status quo of the animal is significant and is נראה כמתקן.

According to the Taz it emerges that there could be certain halachic rulings which are forbidden on Yom Tov. Suppose that before Yom Tov one had a mixture of kosher and non-kosher meat which was comprised of a majority of non-kosher meat and was therefore forbidden for consumption. Then, on Yom Tov additional

pieces of kosher meat fell into the mixture and a rabbi is consulted to determine whether the mixture is now comprised of a majority of kosher meat and is therefore permitted. Since the mixture was initially forbidden, the Taz would forbid the rabbi from issuing a ruling on Shabbos or Yom Tov to permit the mixture since such a ruling alters the status quo of the mixture.

(c) The *Korbon Nesanel*⁴⁸ disagrees, arguing that he has observed numerous rabbis issuing such rulings on Yom Tov. Moreover, he cites the *Terumas Hadeshen*⁴⁹ who explicitly permits such rulings.

The *Korbon Nesanel* explains that a *chacham's* ruling on a *bechor's* blemish is akin to a judgment on a monetary lawsuit because it results in a transfer of ownership. The *bechor* is initially in the possession of *hekdesh* and through the *chacham's* ruling it is transferred to the possession of the Kohen, for it becomes his private property. This type of ruling is similar to a monetary judgment where as a result of the judge's ruling the defendant pays money to the plaintiff (and the Mishna on 36b says that monetary rulings are forbidden).

• Even though the *Terumas Hadeshen* permits a rabbi to rule on whether *bitul* (nullification) has occurred in a mixture, he says that directly causing *bitul* by intentionally adding kosher meat to a mixture is forbidden because that is certainly considered an act of מתקן.

דף כח:

מכשירי אוכל נפש שהיה אפשר לעשותן מאתמול

As learned above, *melachos* pertaining to אוכל נפש - food preparation - are permitted on Yom Tov. The Tanna Kamma (braysoh 28a,b) maintains that only actual אוכל נפש - *melachos* performed directly with the food, such as kneading and cooking - are permitted. However, אוכל נפש מכשירי - *melachos* [performed with non-food items] needed as a preliminary to food preparation, such as sharpening a knife or fixing a spit - are forbidden on Yom Tov.

The *halacha*⁵⁰ follows R' Yehuda who permits even אוכל נפש מכשירי on Yom Tov.

However, R' Yehuda stipulates (based on a posuk) that מכשירי אוכל נפש are permitted only in circumstance in which אי אפשר לעשותן - מאתמול - it was not possible to perform them before Yom Tov - such as where the knife or the spit broke on Yom Tov (or the owner was not aware that it was broken, or did not have time to fix it). However, if one has a broken knife which could have been fixed before Yom Tov, it is forbidden (*min haTorah*) to fix it on Yom Tov. [The Ramoh,⁵¹ based on the Gemara on 28b, writes that although the *halacha* follows R' Yehuda, a Rov should not issue this lenient ruling for the general public (because an unlearned individual may utilize this leniency too liberally, i.e., in cases in which the מכשירין could have been performed prior to Yom Tov).]⁵²

The Maharil⁵³ asserts that if one's knife broke on the first day of Yom Tov he may not repair it on the second day of Yom Tov (in *chutz la'aretz* where two days of Yom Tov are observed). He argues that since the observance of two days of Yom Tov is based on the uncertainty of our forefathers in *chutz la'aretz* as to whether Yom Tov occurred on the first or second day, the first day of Yom Tov is treated as a weekday in relation to the second day, and vice versa (because only one of the two days can actually be Yom Tov, שתי קדושות הן, see above דף ט: with Al Hadafl). Therefore, a knife which broke on the first day of Yom Tov may not be repaired on the second day of Yom Tov, because it is viewed as a knife which could have been repaired before Yom Tov.

The Bigdei Yesha⁵⁴ disagrees and maintains that if the owner had no need for the knife on the first day of Yom Tov, he is permitted to fix it on the second day, because, practically speaking, he was forbidden to repair it on the first day (because it is forbidden to perform *melacha* on the first day for the sake of the second day). Hence, even if the first day is viewed as a weekday in relation to the second day, repairing the knife is permitted on the second day since, practically speaking, it could not have been repaired beforehand.⁵⁵

דף כט.

גזל ואינו יודע ממני גזל יעשה בהם צרכי רבים

The Mishna tells of Abba Shaul ben Botnis, a particularly honest oil retailer, who was very meticulous in his dealings. When pouring oil from his measuring cup into his customers' containers he would allow sufficient time for all the oil to drain, to ensure that his customers would receive their full measure of oil with no residual oil remaining behind on the walls of the measuring cup.

The braysoh relates that this merchant was so honest that he would keep track of all the residual oil that some of his customers would [willingly] leave behind. Even though Abba Shaul was halachically permitted to keep this oil and assume that it was willingly left behind by hurrying customers, he conducted himself stringently and regarded the oil as belonging to his customers. Not wanting to benefit from that which was not rightfully his, Abba Shaul brought all of his customers' leftover oil to the Bais Hamikdash with the intention of donating it to *hekdesh* (the Temple treasury).

Abba Shaul was told by the sages that if he desired to treat the oil as ill-gotten gains then he must conduct himself in the same manner as a thief who stole from many people and does not remember his victims. If such a thief wants to do *teshuva*, since he does not know to whom to return the stolen money, it must be donated towards public projects, such as the building of wells, so that the rightful owner should at least benefit from the returned money. The money should not simply be given to *hekdesh* (or to ordinary charity funds) because that does not compensate the victim in any way. [Moreover, the posuk, שונא גזל בעולה, Yeshaya 61:8, teaches that Hashem despises thievery and therefore *hekdesh* may not accept donations from stolen property, Rashi לפני סוד"ה לפני, cf., Succah 30a.]

Horav Moshe Feinstein⁵⁶ suggests that today, when the public does not bathe in public bathhouses, money stolen from the public should be donated towards the building and maintenance of a *mikveh*.

R' Moshe adds that a thief wishing to attain atonement by donating stolen money to public

projects must give the money anonymously (or explicitly publicize that he is "donating" stolen money) so that he does not acquire unjustified honor and credit for his donation. R' Moshe asserts that if the thief acquires recognition and honor because of his "donation", or he gives it as payment towards an outstanding pledge, it would not provide him with atonement for his sin (see above דף כ' - דף כ' - דף כ' (החולין)).

דף ל:

מנין שחל שם שמים על הסוכה

1] R' Yehuda ben Beseira derives from the posuk לְהַיְסוּכוֹת שִׁבְעַת יָמִים חֹג (lit., the festival of Succos for seven days unto Hashem, Vayikra 23:34) that just as a *korbon* יִגְהַח is sanctified and prohibited for private use, a *succah* also has a degree of sanctity and may not be used for purposes other than the mitzvah of *succah*. Thus, it is an *issur min haTorah* to remove *s'chach* from a *succah* during the festival of succos, even during chol hamoed, and use it for a non-*succah* purpose.

- The Rosh⁵⁷ asserts that only the *s'chach* contains this sanctity, but not the walls. Tosfos (ד"ה אבל) and the Rambam⁵⁸ disagree and are of the opinion that even the walls contain this sanctity and may not be used during succos for non-*succah* purposes.

- The Taz⁵⁹ maintains that the Torah only forbids uses which affect the integrity of the *succah's* structure, such as the removal of *s'chach* for personal use. However, leaning on a *succah* is permitted. The Netziv⁶⁰ disagrees and forbids any use, even just leaning on a *succah*.

2] The Mishna in Succah 28b says that if it rains heavily enough to ruin one's food he is exempt from the mitzvah of *succah* and he may eat in his house because the rule is מצטער פטור - one is exempt from dwelling in the *succah* if it causes him distress.

The Ramoh⁶¹ writes that one who is exempt from dwelling in the *succah* (i.e., due to rain) and continues to dwell there does not acquire any reward for his actions; rather, he is

disparagingly labeled as a *hedyot* (commoner) for trying to perform a mitzvah from which he is exempt.

The Oneg Yom Tov⁶² argues that one who eats in the *succah* during the rain should be in violation of the above-mentioned *issur* of misappropriating sanctified property. A person eating in the *succah* during a rainstorm is in effect using the *succah's* protection for his personal, non-*succah* use, since one does not fulfill a mitzvah by dwelling in the *succah* during a rainstorm.⁶³ Why then is such a person merely labeled a "*hedyot*" when in reality he is in violation of an *issur*.

[The Oneg Yom Tov notes that this question is cogent only according to the Netziv who forbids even leaning on a *succah*. However, according to the Taz there are no grounds for this question since the integrity of the *succah's* structure is not compromised merely by sitting in the *succah*.]⁶⁴

The Kovetz Shiurim⁶⁵ answers that since a *succah* is not fit for the mitzvah during the rain, it does not contain any sanctity at that time. Sitting in a *succah* during a rainstorm is akin to sitting in a *succah* after the festival of Succos. Therefore, one who dwells in a *succah* during a rainstorm is not guilty of misappropriation of a sanctified object.⁶⁶ [See Al Hadaf to Succah דף כ"ט for additional discussion regarding dwelling in a *succah* during the rain.]

דף לא.

מביאין עצים מן השדה מן המוכנס

The Mishna says that one may not collect firewood from a field on Yom Tov (to be used for cooking Yom Tov meals) because it is *muktzah* (Rashi).⁶⁷ However, if the wood was collected into a pile or is lying in a fenced in (guarded) area, the Mishna says that it may be taken on Yom Tov because it is considered designated for use.

Tosfos asks why gathering wood from a fenced in area is permitted. Even if such wood is considered prepared for use and is not *muktzah*, the act of gathering constitutes מעמר (gathering/bundling), one of the thirty-nine forbidden *melachos*. [Even though it is

permitted to perform *melacha* on Yom Tov לצורך אוכל נפש (for the sake of food preparation), gathering firewood qualifies only as נפש מכשירי (preliminary food-related *melacha*) since it relates to the food preparation only indirectly. As learned above אוכל נפש are permitted only when אי אפשר לעשותן - מאתמול - it was impossible to perform them before Yom Tov.^{68]}

Tosfos answers that the *melacha* of מעמר pertains only to gathering wood or produce from the area of its original growth. The Mishna permits gathering wood from a fenced in area because it speaks of wood that is not indigenous to that area but that was brought from elsewhere.

The Ran⁶⁹ maintains that gathering and chopping firewood is classified as actual אוכל נפש because when wood is used for heating a person obtains enjoyment directly from the burning wood. Therefore, the *melacha* of מעמר (as it pertains to firewood) is permitted on Yom Tov even if אפשר לעשותן מאתמול - one was able to gather the wood before Yom Tov.⁷⁰ [In contrast, repairing a knife is classified as נפש מכשירי because one does not gain enjoyment directly from the knife.]

Alternatively, the Minchas Chinuch,⁷¹ based on an inference from the words of the Rambam,⁷² maintains that the *melacha* of מעמר applies only to the gathering of food and not firewood.

2] Rashi explains that gathering wood from an open field is forbidden because such wood is *muktzah*.

The Ran says that it is forbidden for another reason. As noted above on דף כ"ג, the Ran postulates that the sages forbade certain *melachos*, such as reaping and trapping, even though they qualify as צורך אוכל נפש (and are permitted on Yom Tov *min haTorah*) because these *melachos* are commonly performed on a large scale and the sages were concerned that one might come to trap or reap for post-Yom Tov use. The Ran suggests that gathering wood from a field is forbidden for the same reason -

because gathering from an open field is often performed on a large scale.⁷³

דף לב:

אין גורפין תנור ואם אי אפשר לאפות א"כ גורפו מותר

If plaster and gravel fell from the walls of an oven onto the oven floor, making it impossible to bake there,⁷⁴ the braysoh permits shoveling out the debris on Yom Tov. Rashi explains that even though clearing out the debris constitutes תיקון מנא (repairing a vessel, i.e., it readies the oven for use), the Tanna of the braysoh permits it because he agrees with R' Yehuda who permits acts of נפש מכשירי - preparatory food-related *melachos* which could not have been performed before Yom Tov (see above דף כ"ח).

Tosfos (28b, ד"ה גריפת) adds that even if the debris is *muktzah* one may clear it out on Yom Tov to make room for baking, because moving *muktzah* is permitted when necessary for אוכל נפש and simchas Yom Tov (as mentioned above on דף ח).

The Rosh adds that even if on the oven floor there are glowing embers which are certain to become extinguished when shoveled, one is permitted to shovel them out if the embers interfere with the baking. Even though extinguishing a flame is a *melacha min haTorah* (כיבוי), the Rosh maintains that one may perform כיבוי when necessary for אוכל נפש.⁷⁵

Abaya, above on 22a, says that it is forbidden to extinguish a burning log to prevent it from smoking up one's pot of food. The Rosh⁷⁶ comments that extinguishing the fire is forbidden only if one has another fire available for cooking. However, if one does not have another fire, he is permitted to extinguish a segment of the large flame under his pot to prevent it from ruining his food. In such a case the כיבוי is necessary so that he can have food for Yom Tov and as stated above, כבוי is permitted if necessary for אוכל נפש.⁷⁷

The Magen Avraham⁷⁸ says that if there is a large flame under a pot of food which is causing the food to burn, one may not lower the flame unless he has no other option. The Magen Avraham indicates that if one is able to light a

new [smaller] flame, he must do so rather than perform the *melacha* of *כיבוי*.

Horav Moshe Feinstein,⁷⁹ however, deduces from the wording of the Rosh that one whose food is in danger of burning must avoid *כיבוי* only if there is an existing smaller flame available at the time. However, if there is no smaller flame already existing, R' Moshe argues that one is not obligated to light a new flame (which constitutes *הבערה*) to avoid lowering the large flame (*כיבוי*), because the acts of *כיבוי* and *הבערה* are equally permissible when performed for the sake of *אוכל נפש*.⁸⁰

דף לג.

אין מוציאים האור מן העצים ומן האבנים

1] Making a fire for the sake of cooking Yom Tov food is permitted only if the fire is taken from an existing flame. The Mishna (33a) forbids rubbing stones or sticks together on Yom Tov to produce a new flame.

Several reasons are given for this prohibition:

(a) Rashi, citing the Gemara on 33b, says that it is forbidden because of *מוליד* (creating). The Rav m'Bartenura explains that creating a new fire is rabbinically forbidden because it resembles the performance of a new *melacha*. [We find this rabbinic *issur* of *מוליד* above on 23a with regard to creating a fruit fragrance in vessels (see Rashi *ibid.*, *ד"ה דקמוליד*) and also in Shabbos 51b with regard to crushing ice into liquid (see Al Hadaf *ibid.*.)]

(b) The Ravad⁸¹ indicates that the *issur* of *מוליד* mentioned in our Gemara is essentially a *muktzah*-based *issur* similar to the *issur* of eating an egg that was laid on Yom Tov (*נולד*). He says that the fire, being a new entity created on Yom Tov, is *muktzah* since it was not in existence before Yom Tov and hence it was not designated for use.⁸²

(c) The Taz,⁸³ based on his understanding of the Rambam and the Maggid Mishna, is of the opinion that creating a new fire on Yom Tov is forbidden *min haTorah* under the *issur* of *הבערה* (igniting a fire). Even though cooking and igniting a fire for the sake of *אוכל נפש* is

permitted on Yom Tov, igniting a new fire is forbidden because it falls under the category of *לעשותן מאתמול שאפשר אוכל נפש מכשירי*. Since one does not benefit directly from the new fire, it is considered only *מכשירי אוכל נפש* - a preparatory food *melacha*. As we learned above, a preparatory food *melacha* which could have been performed prior to Yom Tov is forbidden on Yom Tov.⁸⁴

2] The latter-day authorities discuss igniting a fire on Yom Tov with matches.

The *Sefer Kerem Chemed*,⁸⁵ based on his understanding of matches, a new innovation in his day, reasoned that unlike other forms of creating fire, one who strikes a match merely exposes a preexisting flame dormant in the match's sulphur tip! Therefore, he said that striking a match does not constitute *מוליד* (creating a new flame) and is permitted.

The Ben Ish Chai,⁸⁶ K'sav Sofer,⁸⁷ Kitzur Shulchan Aruch,⁸⁸ and many other authorities conclude that striking a match on Yom Tov is forbidden. They argue that the sparks and fire created by striking a match is identical to the sparks and fire created by striking two stones next to combustible material.

3] A similar dispute is recorded with regard to opening a switch for an electrical appliance on Yom Tov.

Some authorities⁸⁹ from the early part of the twentieth century understood that when one opens a switch and completes the circuit he is merely allowing the electrical current present in the wires to continue flowing. Therefore, they compared opening a switch to igniting a fire from an existing fire and they thought that it should be permitted on Yom Tov (as long as it is necessary for *אוכל נפש* or for some other Yom Tov need).⁹⁰

All later authorities,⁹¹ however, ruled that turning on electrical appliances is forbidden. They explained that by completing the circuit, one creates a new electrical current and it is akin to igniting a new flame.

דף לד.

דרסה או שטרפה בכותל מהו לשוחטה ביו"ט

- The Torah forbids eating a *tereifa* (an animal with a fatal defect) even if it is properly slaughtered. The Mishna in *Chullin* 42a lists eighteen types of fatal defects which render an animal a *tereifa*.
- *Min haTorah* an ordinary animal which has no known injuries is assumed to be a non-*tereifa* (however, there is a rabbinic law requiring one to inspect the lungs of a slaughtered animal for signs of a puncture since this is a common defect).
- The Mishna in *Chullin* 56a says that if a bird was trampled, banged against a wall, or was crushed by an animal there are grounds to suspect that it sustained a fatal wound and is a *tereifa*. However, if the bird remained living for a twenty-four hour period the suspicion subsides, and the bird may then be slaughtered and eaten - provided that it is inspected after *shechitah* and found to be free of internal injuries.

R' Zeirah (citing proof from our Mishna) maintains that it is forbidden to slaughter such a bird on Yom Tov since its kashrus is in question, inasmuch as it is subject to a post-*shechitah* inspection. Rashi explains that we must entertain the possibility that upon inspection it will be found to be a *tereifa* and in retrospect the *melacha* of *shechitah* will have been violated in vain.⁹²

Rava says in Sanhedrin 78a that one who murders a person who is a *tereifa* is פטור - exempt from capital punishment - because a *tereifa* is tantamount to a dead man (since he is destined to die within twelve months).

The Rivam (cited by Tosfos Rid, Shabbos 136b) asserts, based on Rava's assertion in Sanhedrin, that if one afflicts a wound on a *tereifa* on Shabbos, he is exempt from a penalty. He argues that since inflicting a wound is a toldah (subcategory) of the *melacha* of נטילת נשמה (taking a life) and a *tereifa* is likened to a dead person, killing or wounding a *tereifa* on Shabbos is not a *melacha*.⁹³

The Tosfos Rid (ibid.) disagrees and maintains that a *tereifa* is judged as a living

person regarding all matters (e.g., he is capable of effecting a divorce or marriage), except for the one law mentioned in Sanhedrin (i.e., a murderer of a *tereifa* is exempt from capital punishment). He is of the opinion that inflicting a wound on a *tereifa* on Shabbos, or murdering him, is considered a *melacha* and one who does so is subject to the penalty for desecrating Shabbos.

The Bais Yitzchak⁹⁴ adduces proof to the Tosfos Rid from our Gemara. R' Zeirah says that one may not slaughter an injured bird on Yom Tov because of the suspicion that it is a *tereifa* and the *melacha* of *shechitah* will turn out to be in vain. The Bais Yitzchak asks, according to the Rivam even if the bird is a *tereifa* and cannot be eaten, the act of slaughtering it should not be considered a *melacha* (because a *tereifa* is considered as though it is already dead and there is no נטילת נשמה involved)?

It is interesting to note that the Meiri, in explaining R' Zeirah, writes that if the bird turns out to be a *tereifa*, the slaughterer will have, in retrospect, expended effort in vain. Thus, the Meiri indicates that the concern (regarding the slaughter of an injured bird) is not about the possible violation of the biblical *melacha* of שוחט (as Rashi says) but rather about the rabbinic injunction against טירחא יתירא - expending needless effort - on Yom Tov. Accordingly, our Gemara does not present a difficulty to the Rivam's opinion, because there is no indication in this Gemara that slaughtering a *tereifa* on Yom Tov is a violation of שוחט. It is a possible that R' Zeirah is merely concerned about טירחא יתירא.⁹⁵

דף לה:

1] היה אוכל באשכול וחשכה בלילי שבת

- Produce grown in Eretz Yisrael is subject to the separation of *terumos* and *ma'asros* only after; (a) נגמרה מלאכתה - it is processed into a finished product - and (b) it is brought into one's house or courtyard. Before produce is brought into the house, or before its processing is complete, one is permitted to eat it in an informal manner (i.e., as a snack, אכילת עראי),

but not *אכילת קבע* - as a formal meal.⁹⁶

- The Gemara on 34b introduces the concept of *שבת קובעת* which states that produce eaten on Shabbos is always considered significant (because the posuk classifies eating on Shabbos as a delight, *וקראת לשבת עונג*, Yeshaya 58:13). Therefore, on Shabbos all produce is subject to the separation of *terumos* and *ma'asros* even if eaten only as a snack (and according to some, even if it was not fully processed).

- The Gemara (34b, citing a Mishna in *Ma'asros* 4:2) states that figs which were designated for Shabbos use are subject to *terumos* and *ma'asros* even if in the end they were not eaten on Shabbos. Even after Shabbos one may not snack from such figs until they are properly tithed.

R' Eliezer (35a, as explained by R' Nosson) asserts that if one was snacking on a cluster of non-tithed grapes before Shabbos he must stop eating them when Shabbos arrives; but he may continue eating them after Shabbos. [Rashi explains, ordinary grapes are considered unprocessed produce since grapes are generally made into wine.]

Rashi reconciles R' Eliezer with the Mishna cited on 34b, explaining that the cluster of untithed grapes were not designated for Shabbos and therefore although one must stop snacking on them when Shabbos arrives, they may be eaten after Shabbos. In contrast, the figs referred to in the above Mishna were expressly designated for Shabbos and are therefore subject to *terumos* and *ma'asros* whether they are eaten on Shabbos or after Shabbos.

Alternatively, Tosfos (*ד"ה רבי אליעזר*) suggests that the Mishna is referring to fully processed figs, whereas the cluster of grapes referred to is not fully processed (since the grapes are intended for wine). Therefore the figs, once designated for Shabbos, become subject to tithing even if one wishes to snack on them after Shabbos, whereas the unprocessed grapes do not become subject to tithing unless they are actually eaten on Shabbos.

2] Some authorities apply the concept of *שבת קובעת* to the mitzvah of *ישיבת סוכה* - dwelling

in the *succah*:

The Mishna in Succah 25a says that one may eat *אכילת עראי* (an informal meal/refreshment) outside of a *succah*. The *halacha* follows Abaya (26a) who maintains that only a meal consisting of more than a *k'beitzah* of bread is substantial enough to require a *succah*. A meal/snack consisting of only a *k'beitzah* of bread or less is considered insignificant and may be eaten outside the *succah*.

Rabbeinu Avigdor, cited by Shibbolei HaLeket,⁹⁷ maintains that eating an informal meal consisting of a *k'beitzah* or less of bread is permitted outside of a *succah* only on *chol hamo'ed* when one is not obligated to eat bread. However, on the first day of Yom Tov or on Shabbos, when eating bread is mandatory (see Berachos 49b and Al Hadaf to Succah *דף כ"ז* 47), even a small portion of bread is considered a substantial meal (*אכילת קבע*) and requires a *succah*.⁹⁸

The Shulchan Aruch and many other authorities⁹⁹ indicate that the minimum shiur of bread subject to *succah* is the same for the entire Succos (i.e., more than a *k'beitzah*), whether one is eating a meal on *chol hamo'ed* or on Shabbos and Yom Tov.

דף לו:

אין רוכבין ע"ג בהמה לא בשבת ולא ביו"ט

- On Shabbos and Yom Tov one is prohibited from leaving the *תחום שבת* - Shabbos boundary - which is defined as two thousand *amos* (approx. 2/3 mile) from one's Shabbos place of residence. [People residing in a city may walk 2,000 *amos* from the edge of the city.]

- R' Akiva (Sotah 27b), d'bei Rav Yanai and R' Chiya (*Eruvin* 17b) maintain that the *issur* to leave the *techum* Shabbos is a biblical *issur* derived from the posuk (Sh'mos 16:29) *אל יצא איש ממקומו ביום השביעי* - a man shall not go out of his place on Shabbos.

The *halacha*, however, follows the majority opinion that the law of *techum* Shabbos is only *miderabbanan*.

- The Rambam¹⁰⁰ rules, based on the Yerushalmi, that although the 2,000 *amah* (one *מיל*) boundary is only of rabbinic origin, there is

another, farther, boundary of twelve (24,000) mil *amos*, i.e. the breadth of b'nai Yisrael's camp in the midbar) which is *min haTorah*.

The Mishna says that the rabbinic *issur* against riding on an animal on Shabbos applies on Yom Tov as well.

The Gemara initially suggests the reason the sages forbade riding on an animal on Shabbos (and Yom Tov) is because of a concern that the rider may inadvertently leave the *תחום שבת* - Shabbos boundary - without noticing the *techum*-Shabbos markers.

The Gemara, however, rejects this explanation arguing that it is not likely that the sages would have enacted a decree to safeguard the *issur* of *techum* which (according to most opinions) is only a rabbinic *issur*. [The Gemara concludes that the decree was enacted because of a concern that while riding one might inadvertently cut off a branch to whip the animal.]

The Baal Hama'or (*Eruvin* 17b) adduces proof from our Gemara that there is no *techum* which is *min haTorah*, even 12 mil, contrary to the view of the Rambam. He argues that if walking out of the twelve-*techum* is an *issur min haTorah*, the Gemara could have said that the sages banned riding animals on Shabbos because of a concern that one might inadvertently leave the biblical twelve-*mil techum*.

The Ramban,¹⁰¹ in defense of the Rambam, argues that the sages were not concerned of one accidentally leaving the biblical twelve-*mil techum* because it is unusual for one to travel such a great distance on Shabbos or Yom Tov.¹⁰²

Alternatively, Rabbeinu Avraham ben HoRambam¹⁰³ argues that even though the Rambam is of the opinion that is biblically forbidden to leave the twelve-*mil techum* on Shabbos, on Yom Tov it is only rabbinically forbidden. He explains that the posuk from which the biblical twelve-*mil techum* is derived specifies out *השבועי ביום אל יצא איש ממקומו* - a man may not leave his place on Shabbos - thus indicating that the Torah *issur* is limited to Shabbos.¹⁰⁴

דף לו. דאית ליה אשה ובנים

The Mishna (36b) lists *kiddushin* (betrothal) among several discretionary mitzvos (called *רשות*) which are rabbinically forbidden on Shabbos and Yom Tov.

[The Gemara (37a) explains that the sages were concerned that performing *kiddushin* might result in a Shabbos violation because one might draw up a marriage contract. Alternatively, the Yerushalmi (cited by Tosfos *והא מצוה ד"ה*) explains that *kiddushin* is forbidden because it is prohibited to effect a *kinyan* (formal act of acquisition) on Shabbos.]

The Gemara (as understood by Rashi) asks why the Mishna labels *kiddushin* a *רשות* (discretionary mitzvah) rather than a mandatory mitzvah since the Torah obligates one to marry and beget children (*פרו ורבו*).¹⁰⁵ The Gemara answers that the Mishna is referring to one who is already married and has children (i.e., a boy and girl). The Mishna labels *kiddushin* performed by such a person as a *רשות* because this person has already fulfilled the mitzvah of *פרו ורבו* and is not obligated to marry. Nonetheless, there is a mitzvah involved in begetting additional children (as alluded to by the posuk, *ולערב אל תנח ידך*, - and in the evening do not desist, *Koheles* 11:6, *Yevamos* 62b).¹⁰⁶

While Rashi indicates that this discussion concerning the *reshus* or mitzvah status of *kiddushin* is merely academic, Rabbeinu Tam (*תוד"ה*) maintains that there is a practical application. He says the sages only forbade *kiddushin* on Shabbos when the *kiddushin* is in the category of *reshus*. However, a childless man is permitted to perform *kiddushin* on Shabbos and Yom Tov since in such a case the act of *kiddushin* is an obligatory mitzvah.

The Ran, citing Rabbeinu Tam, says that one should not perform *kiddushin* on Shabbos (even if he has not yet fulfilled the mitzvah of *פרו ורבו*) unless there is a pressing need to do so. Moreover, he says that even in a situation in which one is permitted to perform *kiddushin* on Shabbos, it is forbidden to perform *נישואין* (i.e., *chuppah*), because the act of *נישואין* is a genuine *kinyan* (since it completes the marriage and

joins the couple as man and wife for all halachos).

The Ramoh,¹⁰⁷ however, in extreme cases, permits *kiddushin* and *nisuin* on Shabbos, such as, where a wedding was scheduled for Friday but was delayed due to monetary disputes. The Chayai Odam¹⁰⁸ explains that the Ramoh permits *kiddushin* and *nisuin* on Shabbos only when the following three mitigating factors are present: (a) The groom has not yet fulfilled the mitzvah of פרו ורבו. (b) Delaying the wedding until Sunday will result in a substantial monetary loss (e.g., due to spoilage of the wedding feast). (c) Delaying the wedding will be embarrassing to the groom and bride.

Indeed, the Ramoh¹⁰⁹ in his responsa relates an incident in which he conducted a wedding of an orphan-girl on Friday night (after the wedding was delayed from earlier in the day) because he was concerned that delaying the wedding until Sunday might lead to quarreling and result in a broken engagement, causing much embarrassment to the orphaned bride.

The Rambam¹¹⁰ writes (based on Kesubos 5a) that a wedding should not be scheduled for Erev Shabbos because it may lead to Shabbos desecration. The Shulchan Aruch,¹¹¹ citing the Rosh who permits weddings on Erev Shabbos, writes that it is a widespread custom to make weddings on Friday. The Mishna Berurah,¹¹² however, cautions one to take heed to make the wedding early in the day to avoid *chillul* Shabbos (which can occur either at the wedding ceremony or by guests returning home too late in the day).

דף לח.

כי סליק רבי אבא אמר יהא רעוא וכו'

The Gemara relates that when R' Abba immigrated from Bavel to Eretz Yisrael he prayed to Hashem that the local talmidei *chachamim* should approve of his Torah thoughts and opinions.

The Marcheshes¹¹³ explains that even though R' Abba was a distinguished talmid *chacham* whose Torah scholarship was widely acclaimed in Bavel, he was concerned that the scholars of Eretz Yisrael might disapprove of his approach to, and his understanding of, Torah

topics because they differed in their methods of Torah study.¹¹⁴ [The Maharsha Bava Metzia 85a) suggests that Israeli talmidei *chachamim* followed a curt and direct style of study, whereas Babylonian scholars were apt to engage in excessive pilpul - dialectics and polemics.]

The Gemara reports that when R' Abba arrived in Eretz Yisrael and suggested an answer to a question raised by the local talmidei *chachamim*, his answer was boldly rejected and he was repeatedly scorned when he tried to restate and explain his position. [The Gemara then engages in a lengthy discussion as to the merit of R' Abba's answer, or the lack thereof.]

The Chasam Sofer¹¹⁵ ponders the significance of the unseemly details surrounding this scholarly dispute. Why not only cite the dispute and omit mention of R' Abba's prayer and his subsequent rejection?

In answer the Chasam Sofer suggests that the Gemara wishes to impart an important lesson regarding the proper approach to Torah study. He suggests that R' Abba was scorned, not in spite of his prayer, but because of his prayer, in that it was deemed inappropriate. A person is obligated to study Torah לשמה - for the sake of understanding Hashem's word - and not for personal gain or glory. The tone of R' Abba's prayer suggested that he was more concerned about gaining recognition through the acceptance of his Torah views, than with engaging in intellectually honest debates, with the goal of uncovering the ultimate truth.¹¹⁶

- On the topic of learning Torah with pure intentions, the Chasam Sofer adds: The Gemara in Gittin 60a (and Temurah 14b) derives from the posuk על פי הדברים האלה (Sh'mos 34) that דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן - the oral law may not be transcribed.

The Gemara says that today, however, we are permitted to write תורה שבעל פה to prevent Torah from being entirely forgotten because the posuk (Tehillim 119:126) states, עת לעשות להי' עת לעשות להי' - for the sake of Hashem, i.e., preserving the Torah, we may override the [ban against transcribing] Torah.

[The Rambam writes in his introduction to Mishna Torah that for the first thirty-four generations after the Torah was given at *Sinai* the Torah was faithfully transmitted by word of mouth - from *Rebbi* to *talmid* without the aid of written books besides the scriptures. (He says, however, that a student was permitted to keep private notes of his lessons for his own future reference.¹¹⁷) The Rambam explains that permission to write the oral law was originally granted during the period of R' Yehuda HaNasi. It was apparent to the rabbis of the time that, due to the increasing Roman oppression and the impending exile, the Torah was slowly being forgotten and distorted. Since the unbroken chain of tradition was in danger of being permanently severed they were permitted to transcribe the Mishnayos in order to preserve the Torah for future generations.]

The Chasam Sofer¹¹⁸ submits that the dispensation of הפרו תורתך להיעת לעשות which permits writing the oral Torah can be employed only by one who publishes a *sefer* entirely לשם ה' - for the sake of Heaven. However, one who has his own aggrandizement in mind has no permission to write a *sefer* and by doing so he violates the biblical *issur*¹¹⁹ of דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן.¹²⁰

דף לט.

נהרות המושכין הרי הן כרגלי כל אדם

- Not only does the law of *techum* restrict a person from leaving his 2,000-amah Shabbos boundary, it also restricts movement of his possessions.

The Mishna on 37a states that objects acquire the same *techum* as their owner (regardless of where they were situated at the onset of Yom Tov). For example, if at the onset of Yom Tov an object was situated 1,500 west of its owner it may be transported to a location 2,000 east of the owner's place of *שביתה* (i.e., 3,500 *amos* east of the object's original place), even though this means taking it out of the 2,000-amah radius surrounding the object's original place. Conversely, one may not transport the object more than 500 *amos* westward for this will remove it from the

owner's *techum*.

Based on this, the Mishna on 39a states that water in a privately owned pit acquires its owner's place of *שביתה*. Water drawn from the pit on Yom Tov may not be removed from the owner's *techum* (even by one who has established for himself a place of *שביתה* different from that of the owner).¹²¹

The Gemara, citing a braysoh, distinguishes between still water and running water. The braysoh states that water taken from a running stream does not have the *techum* of its owner, but rather of whoever's possession they are in.

Rashi explains that objects do not acquire a *שביתה* while in motion.¹²² Since the stream water was in a moving state at the onset of Yom Tov (i.e., during *bein hashmoshos*) it does not acquire any place of *שביתה* and may be transported anywhere within the *techum* of the person holding the water.¹²³

The Mishna in *Eruvin* 41b indicates that if a ship docks on Shabbos, one may not disembark unless the ship was within 2,000 *amos* of the port when Shabbos started. However, if it sailed more than 2,000 *amos* on Shabbos one may not disembark because his place of *שביתה* is at sea and he is now beyond his *techum* Shabbos. (The Gemara says in *Eruvin* that one who leaves his *techum* Shabbos must remain in his place for the remainder of Shabbos.)

The Rashba (*Eruvin* 43b) maintains that the Mishna is referring to a ship that was at a standstill during *bein hashmoshos*. However, people on a ship that is in constant motion during *bein hashmoshos* do not acquire *שביתה* because moving objects do not acquire *שביתה* (as our Gemara and the Gemara in *Eruvin* 46a indicate). Hence, he rules that when such a ship docks on Shabbos, the people may disembark and walk 2,000 *amos* from the port because the people did not acquire *שביתה* at sea, but rather at the location where the ship came to a stop.¹²⁴

The Biur *Halacha*¹²⁵ notes that the Shulchan Aruch, in codifying the *halacha* regarding the *techum* for people on a ship, does not differentiate between a stationary ship (during *bein hashmoshos*) and one that is in motion,

thus implying that people on a ship acquire *שבתה* even while in motion. The *Biur Halacha* suggests that this is so because the people on the ship are not considered moving in relationship to the ship. Even though the ship is in motion the people on the ship are considered stationary (see *Bava Metzia* 9b, *ספינה מינה נייחא*, (ומיא הוא דקא מסגי תותא)¹²⁶).

דף מ.

מי שזמן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות

- One can extend his *techum* Shabbos an additional 2,000 *amos* (in one direction) by establishing an *eruv* (or *עירובי תחומין*) at a location in the direction that he wishes to walk on Shabbos. An *eruv* is established by placing a certain measure of food at a location within 2,000 *amos* of one's place of residence. The *eruv* site is viewed as one's legal place of *שבתה* and he is permitted to walk 2,000 *amos* past that site.

The Mishna says that a guest from another city may not take a portion of his host's food back home [for his nighttime meal, Rashi]. Rashi explains that the guest, who lives outside the host's *techum* Shabbos, established an *eruv* before Yom Tov which permits him to travel to and from his host. The Mishna teaches that since the host, who did not make an *eruv*, is forbidden to travel to the guest's home, the guests may not take his food there because, as we learned above, an object is subject to its owner's *techum*.

The Mishna says, however, that if the host is *מזכה* (formally transfers ownership of) the food to his guests before Yom Tov, then the guests are permitted to take it home. Since the food legally belongs to the guests it acquires the *techum* of the guests and therefore may be transported home by them.

As learned above on דף כ"ה, performing *melachos* on Yom Tov, such as cooking and carrying, in preparation for after Yom Tov use (called *הכנה*) is forbidden. In *chutz la'aretz* where two days Yom Tov are observed, it is forbidden to perform *melacha* on the first day of Yom Tov for the sake of the second day. Moreover, the Ramoh,¹²⁷ citing the Maharil,

rules that it is even forbidden to arrange and unfold tables and chairs on Shemini Atzeres for the sake of Simchas Torah, even though doing so involves only *טירחה* (exertion) but not a *melacha*.

The Chayai Odam¹²⁸ deduces from the fact that our Mishna (as explained by Rashi), barring the problem of *techum*, permits guests to take food home on Yom Tov for their nighttime meal without concern for the *issur* of *הכנה*, that not all acts of preparation constitute *הכנה*. Evidently, notes the Chayai Adam, merely bringing objects from one location to another is not considered *הכנה* and is permitted.¹²⁹

The Chasam Sofer, however, assumes that transporting objects from place to place also constitutes *הכנה* and is forbidden. He maintains that, indeed, it is forbidden for one to bring home food on Yom Tov for the next day's meal. The Chasam Sofer suggests that when Rashi says that the food was carried for the nighttime meal, he is referring to an evening meal that the guest expect to eat before nightfall. One is permitted to prepare on Yom Tov for such a meal since it will be eaten on that day, prior to nightfall.

Alternatively, the Simchas Yom Tov suggests that the Mishna is referring to Yom Tov which falls on Erev Shabbos and the guests wish to carry home some food for their Shabbos evening meal. Performing *melacha* on Yom Tov in preparation for Shabbos is permitted (with the presence of *עירובי תבשילין*).

- The Chayai Odam concludes that although transporting items on Yom Tov from place to place for post-Yom Tov use is not considered *הכנה*, it should not be done unless the following three conditions are present:

The preparation is for the sake of a mitzvah, such as for the sake of the second day's Yom Tov meal, but not in preparation for weekday use.

It should not be obvious that it is being done for the sake of the second day of Yom Tov. Thus, it should be done early in the day, not moments before sunset, and one should not

expressly verbalize that he is carrying the item for the next day of Yom Tov.

It should be carried in a slightly irregular manner (שינוי) - in a manner different from the way one carries during the week.¹³⁰

סליק קונטרס "על הדף" על מסכת ביצה (מהדו"ת) בריך רחמנא דסייען

דף יח

1) סימן שכ"ו סק"ח.

2) סימן רנ"ה.

3) ומבאר דאפי' אי קיי"ל דטבילה בזמנה לא צ"ל מצוה (ע' תוס' יומא דף ח. ד"ה וסבר) היינו דוקא כשאין בעלה בעיר, אבל כשבעלה בעיר מצוה לטבול בזמנה משום מצות עונה, כך קיי"ל בשו"ע יו"ד סי' קצ"ז ס"ב.

4) שו"ע או"ח סימן פ"ח.

5) שם.

6) וע' שם שכ"ו דסגי לכתחילה בהטלת ט' קבים, ומשמע דאין מקום להחמיר על טבילה במקוה דוקא (וע' מה שהארנבו ב"על הדף" עמ"ס ברכות דף כ"ב בהערות שם).

7) סימן שכ"ו סעיף ח' ד"ה אדם.

8) שם סק"ח (ע' מחצית השקל שם), וכתב המשגיב שם ס"ק כ"ד דכן סתמו רוב אחרונים להחמיר.

9) ע"ש בביאור הגר"א ובביאור הלכה שהביא דברי מג"א בסימן קכ"ח סק"ע דסותר את עצמו דמשמע שם דטבילת קרי אסור בשבת ויו"ט, וע"ש בביה"ל שמצדד להיכא דנטמא בשבת גם הגר"א מודה דמותר לטבול בשבת, וכתב דכן נתפשט המנהג אך יזהר מאד שלא יבוא לידי סחיטה.

10) ע"ש עוד בביאור הלכה הנ"ל סוד"ה אדם שמחמיר על מי שאינו טמא שלא לטבול בשבת משום תוספת קדושה בעלמא.

דף יט

11) פ"ד מהלכות יו"ט הי"ז.

12) כי הרמב"ם בפרק כ"ד מהל' שבת הי"ד דדברים האסורים משום שבות מותרים בין השמשות כשהם לצורך מצוה או לצורך הדחק, וכן קיי"ל בשו"ע סימן שמי"ב ס"א.

13) סימן רס"א סוף סק"א (והוסיף שם דאם אפשר יותר טוב להקנות הכלי לעכו"ם כדי לפטרנו מחיוב טבילה).

14) סימן נ"ו (ומחמיר שם דוקא בכלי מתכת).

15) כאן סוף סימן י"ב, נקט שם דטעמא דרב ביבי לא שייך בטבילת כלים חדשים האידנא ע"ש בקרי"נ אות כ'.

16) ע"ש ברא"ש דלהלכה פסק להחמיר דאסור לטבול כלים משום דחיישינן לטעמא דרבה (שמא יעבירו ד' אמות) ולטעמא דרבה (נראה כמתקן) דשייך שפיר אפי' בטבילת כלים חדשים, וע' שו"ע סימן שכ"ג סעיף ז' ובמשגיב וביה"ל שם, וע' "מנחת שלמה" כאן דמעיקרא ר"ל לחיוב טבילת כלים חדשים אינו חוב גבירא והז"ל אסור להשתמש בכלי קודם שמקיים חיובו, אבל מהא דהראשונים כתבו דשייך "נראה כמתקן" גם על טבילת כלים חדשים מבוואר לכאן' דהא דאסור חז"ל כלים חדשים קודם.

דף כ

17) בהשגות על הרמב"ם בהל' חגיגה פ"ב הל' י"ד, וכן דעת הרמב"ן במלחמת כאן וחיודשי הרא"ה (דס"ל דלשון הרי עלי תודה ונאצא בה ידי חגיגה לא משמע לשון תנאי, אבל אם אמר "שנאצא בה וכו'" או "על מנת" שאצא בה ידי חגיגה, אה"נ דמועיל התנאי).

18) ז"ל חיודשי המאירי כאן - האיך יפרע את חובו במה שהוא זקוק להביאו מצד אחר.

19) שם.

20) ע' שיטה מקובצת שכ"ו הטעם דלא מהני תנאי משום מתנה ע"מ שכתוב בתורה (דדבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין), ולפי"ז גם אם אמר התנאי קודם לא מהני (שלא כתוסי דלהל').

21) מבואר בכסף משנה פ"ח מהל' נזיר הי"ד דכוונת תוס' דע"י תנאי זה חל הנדר ויוצא בה משום חגיגה (והא דלא הוי מתנה ע"מ שכתוב בתורה כמו שכ"ו השי"מ, ע' קובץ שיעורים אות נ"א, וע' ברכת אברהם דף יט: סק"ב שמבאר ע"פ ח"י המאירי הנ"ל דהיכא דהתנה מעיקרא דרוצה להקדיש התודה כדי לצאת ידי חגיגה לא מיקרי דבר שבחובה שבאה מן ההקדש כיון דמעיקרא לא חל קדושת התודה אלא ע"מ להביא ממנו חגיגתו), אולם ע' שפת אמת ובית מאיר שמצדדים בכוונת תוס' דע"י תנאי כזה לא חל הנדר ואין הבהמה נעשה תודה (וע"ע בהגה על שפת אמת שם).

22) יו"ד סי' רמ"ט סק"א, ע"ש בשו"ע בשם מהר"ם מרוט' דבנים גדולים מותר לזון במעות מעשר כיון שמעיקר הדין אינו מחויב לטפל עמם.

23) יו"ד ח"ב סימן קי"ג.

24) ע"ש משי"כ לענין שכר לימוד לבנות, ועוד ע"ש שכ"ו דאם הנהלת הישיבה מבקשים מאב יותר שכר לימוד ממה שראוי לפי חשבון פרנסתו אז מותר לו לשלם העודף ממעות מעשר (בין לבנים בין לבנות).

דף כא

25) סימן נ"ח, מובא בבית יוסף סימן תצ"ח (סעיף י"א).

26) סימן י"ג, ע"ש בקרי"נ אות פ' ובבית יוסף הנ"ל שהביא בכוונת הרא"ש דאפי' אם שניהם שווין בדמיהם מ"מ א"צ לחלק השותפות ולטול אחת מהן משום דמסתמא אינן שוות לגמרי בכל ענין.

27) סימן תצ"ח סק"י (ובא לחלוק על הבית יוסף).

28) שם.

דף כב

29) (סברא זו לבאר דעת הבית יוסף נזכר בשער הציון סימן תצ"ח ס"ק ע"א בשם כמה אחרונים, ועפ"י פסק המשגיב שם בס"ק ס"א כבית יוסף) והנה משמע מתוך דברי בית יוסף דאינו מותר לשחוט בהמה של שותפות אלא משום הפסד הבשר, ולו יצויר שלא ילך הבשר לאיבוד כגון שיאכלנו למחר בחול משמע שמחויב לחלוק השותפות קודם שחיתה, או לו יצויר שיש לו בהמה אחרת קטנה ששוחט בהמה המשותפת לגמרי מחויב לשחוט הקטנה ולא לשחוט בהמה גדולה שיש לנכרי שותפות בו, וצ"ע למה לא אמרין אפי' ככה"ז דמותר לשחוט איזה שירצה כיון דאינו עושה שום טירחא נוספת בעד הנכרי (והנה אפי' את"ל דשחיתת בהמה גדולה מיקרי רבוי בשיעורין לכאן' מותר דע' סוף סימן תקי"ב דהרמ"א בשם הר"ן מותר ריבוי בשיעורין בשביל בהמה [ואולי יש לחלק בין היכא דכל התבשיל ראוי לישראל אם רוצה לאכול משא"כ הכא דהבהמה גדולה חציו של עכו"ם ואין ראוי לישראל לכלל ולשון הגמ' "אי אפשר" לכזית וכו' משמע קצת דאינו מותר אלא כשאי אפשר לישראל לאכול בשר בלאו הכי, ולא משום דליכא טירחא נוספת בגלל העכו"ם, ואכמ"ל).

דף כג

30) הלכות יו"ט פ"ב הי"ז.

31) הלכות יו"ט פ"א הי"ז (וכן בפ"ב הי"ז), וכן כתב בח"י המאירי כאן דאיסור צידת דגים הוי משום דמוקצין הן.

32) מבאר שם דס"ל להרמב"ם דלא הוי צידה מלאכה שאפשר לעשותו מערב יו"ט בל' הפסד וחסרון (דכ' הרמב"ם שם בפ"א הי"ה דאסור מדרבנן לעשותו ביו"ט) משום דדגים הניצודים מאתמול יש בהם חסרון טעם (שלא כמו שנקט רש"י), והנה יש לזון דבעת הרמב"ם דמאחר שאסורין באכילה משום מוקצה י"ל שיש בצידתן איסור צידה דאורייתא דתו ליכא בה צורך אוכל נפש (אם לאו שדעתו באמת לאוכלן ולעבור על איסור מוקצה), ע' שו"ת רע"א סימן ה' ובפרמ"ג בפתיחה להל' יו"ט פ"א סק"י ובכת"ס או"ח סימן ע"ט דנקטו דלא אמרין הואיל ככה"ז שיש בדבר איסור דרבנן, וממילא יש בזה משום איסור דאורייתא, והש"גא סוסי"ד נקט דליכא בזה איסור דאורייתא, וע"ע בעונג יו"ט סימן מ"ד ובמנחת סימן רח"צ ובאו"ש פ"א מהל' יו"ט.

דף כד

33) כן משמע מתוך השמך המשנה שם, וכן מבואר מתוך דברי רש"י שם (ד"ה אלא, ועוד) ושאר פוסקים דטעמא משום טירחא יתירה.

34) הרמב"ם כתב בד"א דמי שמוזנותו עליו כגון בהמתו וחיבתו וכו' משמע שהן שלך (וגם סומכים עלך למוזנות) וכן נקט המג"א סימן שכ"ד סק"ז דאינו מותר לזון אלא בהמה שאדם מגדל בתוך ביתו (חוץ מכלב, ע' משגיב שם ס"ק ל"א, ולבוש חולק וס"ל דאפי' כלב אסור אם אינו שלך), וע' חזו"א סימן נ"ט סק"א שמצדד להקל לזון כל בהמה וחייה שסומכין על בנ"א למוזנותיהן, וע' ערוה"ש שם ס"ב.

35) וע' רש"י שבת ריש דף קו: ד"ה אין צדין שכ"ו דאסור ליתן מוזנות לפני עופות בניו"ט משום דמוקצין הן, ע"ש בתוס', וכן כתב בשו"ע בהל' יו"ט סימן תצ"ז ס"ב (וע"ש בס"ז דמשמע דתלוי באיסור צידה, ע' משגיב שם סק"ד), ומשמע דביו"ט חמור טפי משבת דבהל' שבת מבואר דמותר לזון כל חיה שמוזנתו עלך משא"כ בניו"ט חיישינן לצידה (ולמוקצה) כיון שמותר לשחוט ולבשל ביו"ט (וכן מבואר בתוס' כאן).

36) במס' שבת שם בדף קנה: (דף סז. בדפי הר"י, אות ב') וע"ע בב"ח שם בסימן שכ"ד ד"ה אין אוכסין.

37) סימן שכ"ד סק"ז.

38) ע' ב"על הדף" עמ"ס שבת דף קנ"ה שביארנו דלדעת הר"ן יש מקום להקל משום דס"ל דהיתר נתנית מוזנות תלוי באם שכחי להן מוזנות וכיון דבימי החורף אינו מצוי מוזנות לעופות בשדה מותר ליתן פירורין לפנייהם (ע"ש במחצת"ש), כנראה שהמנהג היום ברוב קהלות שמשמין הפירורים בערב שבת שירה, אולם באורחות רבינו הביא שבעל קהלות יעקב היה נותן ביום א'.

39) הלכות ר"ה (במהדורת מכון ירושלים עמוד רע"ז אות ט').

40) שם בסימן ש"כ (הביא כן בשם התוספות שבת), כתב כן לישב מנהג ישראל שנותנין טעין לפני העופות בשבת שירה, וראיתי בספר נשמית שבת (לרי ישראל דוד הארפנעט) שנותן עצה שיכוסו הפירורין בעישי בכלי ובשבת אפי' לדעת המג"א מותר לגלות הפירורין ע"י נטילת הכיסוי דאין זה המעשה נתינת אוכל שאסרו חז"ל (וגם לית ביה שום טירחא), עכתי' ויש לדון בזה.

41) כך קיייל בשו"ע סימן תקי"ב ס"ג, ועי' שם ברמ"א שמתיר מלאכה לצורך כלבים ע"י שינוי, ובמשני"ב שם ס"ק י"ט מצדד להתיר גם ע"י עכו"ם.

דף כה

42) עי' רש"י שם בפסחים סוף מו: דמבואר דלדעת רבה טעם ההיתר משום דסמכין על הואיל במקום הפסד ממון (וחק) הגמי' מכאן על רב חסדא דלא ס"ל הואיל ומתוך דמשום הפסד ממונו אדם גומר בלבו לאכול כזית).

43) עי' חידושי רע"א שהק' מהא דכתבו הפוסקים דשיעור מליחה כשיעור צלי וא"כ לא הוסיף ר"ע כלום על דברי ת"ק, ועי' בשם השער המלך דכזית חי דר"ע היינו ע"י חליטה בחומץ שזהו שיעור פחות מצלי, ועי' מה שמאר"ך בזה בשו"ת בית הלוי ח"א סימן מ'.

44) סימן מ"ד.

דף כו

45) עי' רש"י סוף העמוד ד"ה נולד דמחלק בין נולד מום בערב י"ט דמותר בדיעבד אם עבר ובקרו משום "דאינה מתקן כל כך שקרוב בין השמשות להיות מתוקן שלא היה מותר אלא דאינה חכם עכ"ל, וצ"ע בכונתו.

דף כז

46) סימן תצ"ח ס"ק י"ט.

47) אע"פ דהגמ' כמעט מבואר להדיא כדברי רש"י מ"מ אינה מוכח דלמסקנא קיימא הכי (כ"כ מחה"ש בסימן שכ"ג על מג"א ס"ק י"ד).

48) אות מ'.

49) סימן נ"ד, מובא במג"א סימן שכ"ג ס"ק י"ד (ולענין אין מבטלין איסור לכתחילה עי' יו"ד סימן צ"ט סיו' ובדברי הרמ"א שם).

דף כח

50) שו"ע סימן תצ"ח ס"א, וסימן תקי"ט ס"א וב'.

51) סימן תקי"ט סוף ס"א.

52) ועי' תוס' מגילה דף ז: ד"ה כאן שכי' דגם באוכל נפש עצמו אם עדיף טפי שנעשה מאתמול (כגון גבינה) אסור לעשותו ביו"ט, וכן קיי"ל ברמ"א סימן תצ"ח ס"א דמאכלים שאינן מפנין טעמן כשנעשו מאתמול אסור לעשותן ביו"ט (אלא ע"י שינוי), ע"ש במשני"ב.

53) מובא במג"א שם בסימן תקי"ט ס"ב.

54) מובא במשני"ב שם ס"ק י"ח.

55) ועי' יד אפרים על מג"א שם שמבאר דעת המהר"ל דס"ל דמה שהיה אסור לו לתקנו מאתמול משום ספיקא לא מיקרי אונס משום דאינו אלא מצד ספק חסרון ידיעה.

דף כט

56) אג"מ חו"מ ח"א סימן פ"ח.

דף ל

57) פרק קמא דסוכה סימן י"ג.

58) פ"ו מהל' סוכה הטי"ו, וכ"כ תוס' זבחים דף לו: ד"ה אלא, וכן משמע בר"ן כאן, אולם עי' בעי' יוסף סימן תרל"ח שכתב בדעת הרמב"ם דאין הדפנות אסורות אלא מדרבנן, ועי' בפני"י כאן ובח"י ר' חיים הלוי על הרמב"ם שם.

59) סימן תרל"ח ס"ג, ע"ש ביאור הדבר, וכעין זה כתב גם באבני נור או"ח ח"א סימן ל"ד דאינו אסור ליהנות מסוכה אלא באופן שמבטל מצותה ע"י כך.

60) הערך שאלה שאילתא קי"י אות ב', וכן נקט העונג יו"ט או"ח סימן מ"ט.

61) סימן תרל"ט ס"ז בשם הגי' מיימ' בשם ירושלמי.

62) סימן מ"ט.

63) [לכאוי' י"ל דאין אדם נהנה מסכך הסוכה כשיושב שם בשעת ירידת גשמים, שהרי אינו יושב שם כדי להנצל מן הגשם אלא משום דרוצה להחמיר על עצמו ולקיים מצות סוכה אפי' כשהוא מצטער.]

64) ועי' בעונג יו"ט שתי' דדומה לבבדי' כהונה דאמרינן דאין מועלים בהם כשלושן שלא בשעת עבודה דלא ניתנה תורה למלאכי השרת וה"ה סוכה אינו חייב לצאת מיד כשמתחיל לירד גשמים, ועי' מש"כ הקה"ל ע"מ"ס סוכה סימן ז'.

65) כאן ס"ק ע'.

66) וכעין זה כתב הצפנת פענח על הרמב"ם הל' סוכה פ"ו הי"ב דבשעת ירידת גשמים אין עליו שם סוכה.

דף לא

67) והא דלא מתירין איסור מוקצה משום שמחת יו"ט ואוכל נפש כמש"כ תוס' בדף ח. ובדף כח: י"ל כמו שהבאנו ב"על הדף" שם בדף ח' בשם מג"א דלא התירו אלא נגיעת מוקצה בשביל שמחת יו"ט ולא השתמשות במוקצה כנהנה גופו ממנו, וכ"כ המהר"ש לקמן בדף לג. בענין אין סומכין קדרה בבקעת, ועי' באור שמח פ"א מהל' יו"ט.

68) ועוד י"ל דתוס' לשיטתו שכי' לעיל בדף ג. סוד"ה גזרה בשם הירושלמי דלא מתירין משום אוכל נפש אלא מלאכות מלישה ואילך.

69) הר"ן בענין מעמור בסוף דף יז. בדפי הר"ף ועי' בר"ן שם דף יז: ד"ה ומקשו בענין מבקעין עצים.

70) ואע"פ דסברא זו לא שייך אלא במי שמקבץ העצים לצורך מדורה מ"מ מבאר שם הר"ן (בד"ה ומקשו) דמאחר דשרי לעשות מדורה מהעצים שרי גם לשלל בהם משום מתוך שהותרה לצורך וכו', ועי' בהשגות הרמב"ם פ"ד מהל' יו"ט הי"י ש"כ נקט דביקוע עצים חשוב כאוכל נפש ממש "כיון שא"א לאפות ולבשל בלי עצים עשויה [חכמים] כדכית המלה, ע"ש.

71) מוסף השבת אות ד'.

72) ז"ל הרמב"ם פ"ח מהל' שבת ה"א - המעמר אוכלן אם לאכילה וכו' משמע דאין עימור אלא באוכלין, וכתב המנה"ח דמקורו ממתניתין [וצב"ק מהא דכ']

הרמב"ם שם בסוף דבריו - "ואין עימור אלא בגדולי קרקעי" (כשיטת אב"י בשבת דף ג:). משמע שייך עימור בכל גידולי קרקע אפי' במידי דלאו אוכלן.

73) ונפ"מ בין רש"י והר"ן אם הכין העצים בשבחה קודם יו"ט, דלדעת רש"י תו לא הוה מוקצה ואילו לדעת הר"ן עדיין אסורין משום דמחוי' כמעמור לימים רבים, עי' במשני"ב סימן תקי"א ס"א י"א ושע"י ס"ק י"ד, וביה"ל שם ד"ה הרי הן מוקצה.

דף לב

74) אע"פ דגרסין בברייתא ואם אין אפ"ר לאפות א"כ גורפו מותר, עי' רא"ש שמבאר דגריפה זו אינה אלא כדי שיהא הפת נאה (שלא יגע בפת ויחרך).

75) ז"ל הרא"ש - אבל בתנורים שלנו אי אפשר לאפות כלל בלא גריפה הלכך מותר אפי' לרבנן (דס"ל דמכשירי אוכל נפש אסירי ביו"ט) דכ"כ לרובן לרובן עכ"ל, וכן קיי"ל בשו"ע סימן תקי"ז ס"ד, והנה בר"א משמע דאם אפשר לאפות בשעת הדחק עם הפחמים בתנור (אלא שלא יהא הפת נאה יפה) אסור לגורפן (דאז הכיבוי מיקרי רק מכשירי אוכל נפש, וצב"ק), וכן קיי"ל לדניא במשני"ב סימן תקי"ז ס"ק כ"ג ול"א (ועי' בשע"י ל"ו ול"ז בשם הטי"ז שמיקל בזה).

76) לעיל פרק ב' סימן י"ט.

77) ז"ל הרא"ש שם - אם לא יכבה תתעשן הקדירה מותר לכבות לצורך אוכל נפש כמו שמותר לבשל, וכן קיי"ל ברמ"א סימן תקי"ד ס"א, אולם ע"ש במחבר דס"ל דאסור לכבות בשביל שלא תתעשן הקדירה וזה לא מיקרי אלא במשני"ב אוכל נפש (ומבאר הב"י דלפעמים אסור חז"ל מכשירי אוכל נפש אע"פ שלא היה אפשר לעשותן מאתמול, אולם לא הבנתי למה העתיק המחבר פסק הרא"ש בסימן תקי"ז ס"ד דמשמע שם דכ"כ מותר לצורך או"כ"י ועוד מדויק בלשון המחבר שם בסימן תקי"ז סוף סעיף ד' דס"ל כרש"י בדף כב. דבישרא אגומרי מותר אע"פ שעושה כ"כוי גמור, לאפוקי מגירסת הר"ף שם שפי' דבישרא אגומרי אינו כ"כוי גמור).

78) סימן תקי"ד ס"ב.

79) אג"מ או"ח ח"ד סימן ק"ג (ועיקר הפסק מובא בח"א או"ח סימן קט"ו).

80) ע"ש שמדחק לשון המג"א (ולולי דברי האג"מ אולי י"ל בדעת המג"א דהיכא דאפשר בענין אחר חושש לשיטת המחבר שם בסימן תקי"ד דאסור כ"כוי אפי' לצורך או"כ"י כשמתעשן הקדרה), ודע דהרבה אחרונים סתמו כמג"א דאסור להקטין האש במקום שאפשר לעשות אש חדש, עי' שו"ת חלקת יעקב ח"א סימן ס' ושו"ת מנחת יצחק ח"א סימן נ"ו ושו"ת יביע אומר ח"ג סימן ט, ועי' באג"מ ח"א או"ח סימן צ"ג וסימן קכ"ח שמרמזו לסברא נוספת (שאינו רוצה לכתוב בכתב) להתיר כ"כוי לגמרי בתנורי "גז" (ואולי כוננתו משום דע"י כ"כוי הגז אינו אלא מונע גז חדש ואינו כ"כוי גמור וכן אינו נעשה פחם, ועי' בשו"ת חלקת יעקב ומנחת יצחק הנ"ל).

דף לד

81) פ"ד מהל' יו"ט ח"א (ע"ש במגיד משנה).

82) וכיון שאש חדש הנעשה בשבת מוקצה ממילא אסור להשתמש בו וממילא אסור לעשותו דהוי טירחא ומלאכה שלא לצורך, ועי' במגיד משנה שכי' דדוקא לדעת הראב"ד אם עבר והוציא אש חדש האש אסור בדיעבד משום איסור השתמשות במוקצה משא"כ לדעת הרמב"ם מותר בדיעבד (עי' מחצה"ש סימן ק"ב), ועי' ט"ז שכי' דאפי' לדעת הרמב"ם אסור בדיעבד דכיון שהוא איסור דאורייתא אסור ליהנות ממנו.

83) סימן תקי"ב, ע"ש במחצה"ש ועי' במאירי כאן דמשמע כן.

84) עי' בשו"ת כתב סופר או"ח ח"ב סימן ס"ז מש"כ בביאור מחלוקת רמב"ם וראב"ד, ועי' בעבודת הקודש להרשב"א בית מועד שער ב' אות ו', ועי' בפ"י עבודת עבודה (על הרשב"א) שם אות נ"ח ובי"תוספת ביאור"י שם בסוף הספר.

85) ספר כרם חמד ח"ב דף צ"ה, מובא בשו"ת רב פעלים (לבעל "בן איש חי") או"ח ח"ב סימן נ"ח.

86) שם בשו"ת רב פעלים וכן בספר בן איש חי פרשת במדבר אות ט"ו.

87) או"ח סימן ס"ז (ע"ש שחקר אי הדלקת גפרורים ע"י דבר חם או ע"י פחמים עוממות אסור משום מולד).

88) סימן צ"ח ס"א.

89) שו"ת אבן יקרה ח"ג סימן קס"ח, ספר שרי המאה לבעל ערוה"ש ח"ה עמוד קי"ד, שו"ת מצור דבר או"ח ס"ג, שו"ת משפטי עזריאל ח"א סימן י"ט (כל אלה מצאתי מצוין בספר "פסקי תשובות" סימן תקי"ב אות 8).

90) (וראיתי בשם החזו"א שס"ל שיש בחשמל משום בונה, ולפי"ז לכאוי' אין מקום להתיר ביו"ט).

91) שו"ת אחיעזר ח"ג סימן ס' שו"ת קרן לדוד סימן קמ"ד שו"ת צפנת פענח ח"א סימן רע"ג, שו"ת חזון נחום או"ח ס"ל, שו"ת מהרש"ג ח"א סימן ס"ד, (ועי' בספר הנ"ל שמציין עוד פוסקים, והביא מצ"פ אלעזר ח"א ס"כ פ"ו שמאר"ך בענין זה).

דף לה

92) אע"פ דהגמ' מדחה הראיה שהביא ר' זירא כתב הר"ן דמסתברא דלחכה כותיה משום דהויא ספק דאורייתא, והנה הרא"ש פסק לקולא (שלא כר' זירא) דנקט דליכא בזה חיוב חטאת, וכן קיי"ל בשו"ע סימן תצ"ח ס"ח להקל, אולם ע"ש במשני"ב ס"ק מ"ט שהביא מחמירין כהר"ן, וכן הביא מחמירין שלא לשחוט כלל במקום דשכיחי טריפות (כמש"כ השג"א סימן ס"ד), וכתב שם עוד בשם הח"א דהמנהג עכשיו שלא לשחוט שום בהמה יו"ט אבל אפ"ר נוהגין לשחוט.

93) עי' מנח"ח מוסף השבת מלאכת שוחט שמתפקד בזה.

94) יו"ד סימן ז' אות ח' (הקשה שם על מנח"ח, ולא הביא הריב"ם), וע"ש שהיא עוד ראי' ממשנה דפורשת בפסחים דף עא: שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור, וגם הרשב"א בשבת דף קלו: הביא ראי' זו.

95) [ראיתי כן במלואים להערות (לרי' דוד מצגר) הנדפס בסוף שאגת אריה החדשות הוצאת מכוון שער המשפט ירושלים תשנ"ז סימן ס"ד - ר"ל שם דכיון דהמאירי חשש רק לטירחא יתירא ולא למלאכת שוחט משמע דס"ל כשיטת ריב"ם דלא שייך מלאכת שחיטה בטריפה, אולם נ"ר דאינו מוכח דיעוין בשו"ת עונג יו"ט סימן מ"ד שמבאר בשיטת הרמב"ם דאפי' אם נמצא טריפה לא עבר על איסור שחיטה מה"ת משום דכונתו היה לצורך או"כ"י ולכן לית ביה אלא איסור דרבנן משום חשש טירחא שלא לצורך.]

דף לו

96) על פי הרמב"ם רפ"ג מהל' מעשר ה' א-ד).

97) (סוף סימן שדי"מ, דפוס ווילנא) וז"ל - דאכילת עראי דשבת ווי"ט ואפי' שתי חשיבה כקביע, עכ"ל, מובא במהרי"ץ חיות ברכות דף מט.; ועיי' בבבב"ר יעקב סימן תרל"ט סק"כ שרי"ל כן בדעת תוסי' בברכות דף מט.; וכן בצל"ח שם בברכות ושער המלך פ"ז מהל' סוכה [ודע דהאחרונים הנ"ל מבואר דצריך עכ"פ אכילת כזית דחשיב כקבע כיון שיוצא בה חיוב סעודת שבת, ולכאוי אין זה שייך כ"כ לדין שבת קובעת במכילתין כמוכר, אולם בשבלי הלקט משמע דכל אכילה בשבת, ואפילו שתייה, חשוב קבע ולפי"ז שפיר יש לתלות ולהשוות לענין דשבת קובעת דמצינו במכילתין, ודויק (ועיי' פסחים דף קה - קה) כשם ששבת קובעת למעשר כך קובעת לקידוש, שאסור לטעום עד שיקדש).

98) דזוהו פשטות לשון השו"ע סימן תרל"ט ס"ב דמותר לאכול אכילת עראי חוץ לסוכה כל שבעה, ועי' א"ר בסימן תרל"ט ס"ק י"א שהניח רבינו אביגדור בצ"ע, ועי' מג"א דג"כ משמע דאפי' אם אינו חייב לאכול אלא כזית לסעודת שבת ווי"ט מ"מ אינו קובעת לסוכה וכ"כ בפמ"ג א"א סק"ט, וכ"כ ומהרי"ק שורש קע"ו.

99) ועי' בחידושי המאירי במכילתין שנקט דרק סעודת שבת קובעת למעשר (דמיקרי עונג) ולא סעודת ווי"ט (ודבריו מובא בשער המלך פ"ה מהל' מעשר הלכה כ"ב) וכ"כ הפנ"י לקמן בדף מ. (מובא בצל"ח כאן), ובשבלי הלקט מבואר דגם ווי"ט קובע לסוכה.

דף ע

100) פרק כ"ז מהלכות שבת ה"א.

101) שם במלחמת (וכ"כ במאירי) כאן שאין גוזרין לשמא יצא חוץ לגי פרסאות משום דאין המנהג לרכוב ביו"ט אלא רכיבה של טיול ותענוג ואין לגזור אלא לאלפים אמה, ועי' לקמן שהאנו מחידושי המאירי לעיל בדף י"ב שסותר את עצמו והבא ראייה ממכילתין דאין תחומין דאוי ביו"ט).

102) עי' בספר שמחת ווי"ט כאן שהביא דברי הר"ף לעיל בדף כח: לענין אין מראין סנין לחכם שמפרש הר"ף דחיישין שמא יצא חוץ לתחום ומפרש שם הרמב"ן דחיישין שמא יצא חוץ לייב מיל, וצ"ע (ועי' משי"כ שמחת ווי"ט למה לא חיישין גם כאן לשמא יצא חוץ לייב מיל).

103) מובא בספר "גלגליוני מנחת חן" בשם מעשה נסים סימן י"ב.

104) כן כתב בחידושי המאירי לעיל בדף יב. (ועיי' מנח"י מצוה ר"צ שמצדד כן מדעת עצמו וכן בטורי אבן חגיגה דף י"ז ר"ל דפסוק "ביום השביעי" מדויק דאיסור תחום מה"ית אינו אלא ביום השבת), ולכאוי צ"ע לכל שיטות אלו מהא דמשמע בגמ' כאן לר"ע יש איסור תחום דאוי אפי' ביו"ט שהרי הקשה הגמ' - שי"מ תחומין דאורייתא, (והיה אפשר ליישב דאילו היה תחומין מה"ית בשבת אז היו גוזרין גם ביו"ט משום לא פלוג, אבל לפי"ז נפל תירוץ של רבינו אברהם בן הרמב"ם).

דף ע

105) בגמ' כאן משמע דקידושין הוי מצוה גמורה למי שאין לו בנים, ועי' ח"י חת"ס בשם ספר יד דוד שהקי' מהא דנקט הגמ' במו"ק דף יח: דאירוסין לא הוי מצוה (וכעין זה הקי' הכס"מ בפ"א מהל' אישות ה"ב על הרמב"ם שכי' שם שיש מצוה במעשה הקדושין עיי'), ות"י שם החת"ס דמאחר שאמר שמואל שם במו"ק דחיישין שמא יקדמו אחר תו חשיבין אירוסין כמעשה מצוה (או עכ"פ כהכשר מצוה).

106) רש"י כפשוטו מבואר דאפי' מי שיש לו אשה ובנים יש קצת מצוה לישא עוד נשים משום ערב אל תנין ידך, ועי' ספר "שמחת ווי"ט" שמדייק מגמ' דמי שאין לו אשה, אפי' איש יש לו בנים, יש עליו מצוה גמורה לישא אשה, והטעם משום דאסור לישב בלי אשה (שנאמר לא טוב היות האדם לבדו, כדאיתא ביבמות דף סא:), ועיי' בספר פרי יעקב ח"א סימן מ"א שם נקט כן אלא שמבאר באופן אחר קצת, אולם עי' בדברות משה עמ"ס פסחים פרק י' סימן ה' סוף ענף ט' דנקט בדעת רש"י דלא עסקין במי שיש לו אשה עכשיו (דב"כ כ' הדברות משה ודאי ליכא שום מצוה להסיף עוד נשים על אשתו אלא עסקין במי שהיה לו אשה ויש לו בנים ממנה, ובכ"ז אין לו אשה יש קצת מצוה לישא עוד אשה משום ערב אל תנין, עכתי"ד והנה עי' תודה"ה והא שכי' "כיון שמתה אשתו (של כה"ג) מצוה לו לישא אשה אחרת", לכאוי משמע בתוסי' חשיבות ווי"ט ופרי יעקב דאפי' אם יש לכה"ג בנים מ"מ אם מתה אשתו יש עליו מצוה גמורה לישא אשה, ודויק, (והנה לכאוי לאידך גיסא משמע בגמ' דמי שעדיין לא קיים פו"ר, מצוה עליו לקדש עוד נשים אפי' שכבר יש לו אשה, מדלא קאמר הגמ' דעסקין במי שיש לו אשה, ועדיין צריך עיון בה).

107) או"ח סימן של"ט ס"ד.

108) מובא בשנ"ב שם ס"ק י"ט.

109) שו"ת הרמ"א סימן קכ"ה (מובא בשמ"ב כאן).

110) הלכות אישות פ"ה הלכה י"ד.

111) אבה"ע סימן ס"ד סעיף ג' [הביא ב' דעות שם וכתב דפשיט המהג לישא נשים בעריש - והוא שיטתו בסעודת הנישואין ג' ימים קודם הנישואין, ועיי' בחלקת מחוקק שכי' דהמנהג עתה שלא להקפיד בטורח ג' ימים עיי' הטעם).

112) בסימן של"ט ס"ק י"ט בשם אחרונים שלא לאחר כל כך כי כמה עבירות באין עיי'.

דף ע

113) ברית הקדמתו לספר מרחשת.

114) וכעין זה מפרש החידושי חת"ס כאן עיי' הא דגרסין בכתובות דף עה. דחד מינייהו (בארץ ישראל) כתרי מינן (בבבל), עיי'.

115) עי' כאן בחידושי ובשו"ת או"ח ריש סימן ר"ח.

116) ולפי"ז צ"ע הא דהתפלל ר' נחוניא בן הקנה (ברכות כח:): יה"ר שלא אכשל. **וישמח ב' חברי** (עיי' בפ"י רש"י ומהרש"א), עי' משי"כ בזה החת"ס, ועיי' בקדמת "זר זהב" על ספר "איסור והיתר" שמבאר החילוק בין תפלת ר' נחוניא בן הקנה לתפלת ר' אבא - ר' נחוניא התפלל שלא אומר על טמא טהור, ועיי' שייך תפילה וסעודת דשמיא משום דאינו אלא לאוקמא גירסא, אבל רב אבא התפלל דאימא מילתא דמתקבל (כלו' שיאמר סברא נכונה) ולא נתקבל תפלתו כיון שזוהו דבר התלוי בסברא ורצו להראותו מן השמים דלא שייך עיי' תפלה דתלוי ביגיעתו (אע"פ דהוא בודאי יגע כהוגן) דממ"מ אם יגע בודאי שימצא ואם לא יגע בודאי שלא ימצא כדאיתא במגילה דף ו'.

117) וכ"כ רש"י שבת ו: ובב"מ צב. ד"ה מגילת סתרים, וכן משמע ברש"י גיטין ס: בד"ה דברים וז"ל שאמרת לך בכתב אי"א רשאי **למסורם לישראל** על פה, וכן משמע קצת בש"י בתמורה דף יד. אות ג'.

118) או"ח סי' ר"ח וז"ל כל המחבר **ספר ומתעב** במחשבתו לגדל שמו רצה בו האלה האמורה באבות (פ"א מ"ג) נגיד שמא אבד שמו, ולא תעשה ידיו תשיה להוציא מחשבתו אל הפועל... מלבד שהוא עובר איסור **דאורייתא** דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבן, ולא הותר אלא משום עת לעשות **לה'** ואם אינו עושה **לה'** הרי איסורו במקומו עומד, עכ"ל.

119) על הא דנקט החת"ס דאיסור כתיבת תורה שב"פ הוי איסור **דאורייתא** עי' שדי חמד מערכת הדי' אות מ"ד.

120) ראיתי בספר "לקוטי הערות" על שו"ת חת"ס שהביא בשם החתן סופר (חלק עטרת בחורים בהערה שנדפסה בתחילת הספר אחר המפתחות) שמדייק מדברי רש"י בתמורה יד: כדברי החת"ס דכתב שם רש"י - **כשעשין הדבר למען קדושת השם** ראוי להפר תורתך, ודויק, והביא שם מספר אבן שלמה על הראב"ן (סי' מ"ב דף לא:): דמצדד שלא כחתי"ס ור"ל דאמרין גם בענין כתיבת תורה שב"פ דלעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בה לשמה (פסחים דף נ:).

דף ע

121) עי' בספר תיקון עירובין פרק ד' סק"צ שהביא בשם המחנה חיים שהחמיר שלא לקחת מים בשבת ווי"ט מצנורות שיש לנו בבתיים משום חשש שבאו מחוץ לתחום, ועיי' שכי' כמה טעמים להקל בזה.

122) כך מבואר בירושלמי כאן פ"ה ה"א דמיס הנמשכים לא קנו שביטה כיון דנייד, וכן מבואר בעירובין ריש דף מו. דמי גשמים שבתוך עננים לא קנו שביטה כיון דנייד.

123) כך פי' רש"י כאן מענינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם דאין להן שום שביטה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים **ולא כרגלי הממלא** אלא כל אדם מוליך ברגליו וכו', אולם תוסי' בעירובין דף מה: ד"ה ביום טוב ס"ל דיש להם תחום של רגלי הממלא וכן הביא ח"י הרשב"א בעירובין בשם הראב"ד וכן משמע ברמב"ם פ"ה מהל' ווי"ט ה"י.

124) וכן תירץ הרמב"ן בעירובין דף מג, אולם עי' בח"י הר"ן שם בדף מג. שתי' בע"א ומבואר דבריו דס"ל שקונה שביטה בספינה אפי' שהיא מהלכת כל בין השמשות, ועיי' בעבוד"ה"ק להרשב"א שער ה' (דין כ"א) שכי' דאע"ג דנכסים דניידים לא קנו שביטה אין דנין אדם מנכסים (ואדם קונה שביטה אע"ג דניידים).

125) סימן ת"ד ד"ה ממקום שפגע.

126) ועי' בח"י הרמב"ן בעירובין דף מה: ד"ה ועוד נ"ל (וכן בעבודת הקודש להרשב"א שער ה' דין כ"א) שהביא הראב"ד דגם אדם המהלך כל בין השמשות לא קנה שביטה, והרמב"ן חולק עליו וכתב דאינו נכון (וכן הרשב"א שם חולק עליו כ"ל וס"ל דאין דנין אדם מנכסים).

דף ע

127) סימן תרס"ז ס"א (וכן עי' בסימן ש"ב ס"ג דאסור לקפול טליתו בשבת לצורך מחר, ועי' בסימן תק"ג בענין איסור עשיית מלאכה מיו"ט לחברו).

128) כלל קנ"ג ס"ו (ופסק שלו מבוא במשנ"ב בסימן תרס"ז סק"ה ו'.

129) ומדייק כן גם מלשון המהרי"ל הנ"ל שהביא הרמ"א בסימן תרס"ז דמשמע דמותר להוריד השולחנות מהסוכה לצורך שמחת תורה ואינו אסור אלא לסדרן ועוד הביא ראייה מסימן תט"ז ס"ב דמבואר שם דמותר לשאת עירבי תחומין ביו"ט ראשון לצורך ווי"ט שני, ועיי' בספר "שמירת שבת כהלכתה" פרק כ"ח סעיף פ"א שכתב בשם ר' שלמה זלמן אויערבאך להגדיר איזה טירחה מיקרי הכנה והתיר לצאת מניבת סמוך לחשיכה ומפתח ביתו בכיסו כדי ליכנס לביתו במוצאי"ק דלא מיקרי הכנה, והנה יש לעיין אי דברים כאלה מותר דוקא כשיש בהן רק משום טירחה בעלמא כגון הורדת כלים מן הסוכה או דילמא מותרין אפי' אם כשיש בהן משום מלאכת הוצאה, ומבואר מתוך דברי ח"י"א דאפי' מלאכת הוצאה מותר שהרי במתני' עסקין שרוצה לשאת המאכלים לביתו חוץ לתחום, וכן מבואר לכאוי בסימן תט"ז ס"ב דמותר לשאת עירבי תחומין ביו"ט ראשון לצורך ווי"ט שני אפי' שיש בו משום הוצאה.

130) עיי' שהביא בשם הגמ"א ולבוש בסימן תפ"ח דאסור להביא יין מיו"ט לחבירו, ומפרש דכוונתן לאסור בסמוך לחשיכה, ומסיים - וז"ל לכן נ"ל דבשעת הדחק שלא ימצא בלילה בקל מותר להביא יין ומים מיו"ט לחבירו (בעוד היום גדול) דלא מיקרי הכנה... וגם ישנה מדרך שנושא בחול, עיי' כ. משמע דאפי' כשהשלים הגי' תנאים מ"מ לא יעשה כן אלא בשעת הדחק כשלא ימצא בלילה בקל, וצ"ע למה אינו מתירו לכתחילה אפי' בלא שעת הדחק.

דף	This Al Hadaf was made possible by the following daf dedications...	יום
יח	לז"נ הרב ר' אברהם אשר ב"ר יוסף יהושע צימערמאן ז"ל *	כג חשון Tues
יט	לז"נ הרב שלום יוסף בן ר' שימה גוטמאן קושנער ז"ל *	כד חשון Wed
כ	לז"נ רבקה בת ר' מרדכי הכהן קירשנבוים ז"ל *	כה חשון Thurs
כא	לז"נ הרב מרדכי ב"ר יוסף יהושע צימערמאן ז"ל *	כו חשון Fri
כב		כז חשון שבת
כו	In honor of "DAVID MEYERS" upon his Bar Mitzvah	א כסלו Wed
כז	לז"נ אמי מורתי חי' רייזל בן חנה הינדא ע"ה (יארצייט י"ג תשרי) ולז"נ אבי מורי חיים אברהם בן יהודה יודל Sugarman ז"ל *	ב כסלו Thurs
כח		ג כסלו Fri
כט		ד כסלו שבת
ל		ה כסלו Sun
לא	לז"נ יחזקאל שרגא בן שלום ז"ל *	ו כסלו Mon
לד	לז"נ רות בת ברוך Fleischmann ז"ל *	ט כסלו Thurs
לה	לז"נ פראדל בת צבי הירש Frommer ז"ל *	י כסלו Fri
לו	לז"נ הרב משה נחמן בן מרדכי אליעזר הלוי ז"ל * by Nachum & Chaya Sauer	יא כסלו שבת
לז	* In memory of R' YECHIAL HAKOHEN ROSENBLATT O"H on his 34th Yartzeit - by his grandchildren Daniel and Margaret Retter & family לז"נ ר' מיכאל בן שרגא פיבל הלוי זימערמאן ז"ל *	יב כסלו Sun
לח	לז"נ אשר זעליג בן אברהם מנחם (יא"צ י"ט כסלו) ולז"נ חיה לאה בת יעקב יוסף ע"ה *	יג כסלו Mon
לט	לז"נ סימא בת ר' אברהם הלוי ע"ה * SIMA ZEISLER * ISADORE BLUMENTHAL; by his wife & children	יד כסלו Tues
מ	לז"נ מוה"ר משה דוד בן ר' יוסף ווייסמאנדל ז"ל * לז"נ אבי"מ שמואל בן שמעון ז"ל * In memory of Sam Nussbaum, by Jack & Renee Nussbaum	טו כסלו Wed

* Denotes Yartzeit

Cong. Al Hadaf
P.O. Box 791
Monsey, NY 10952
Ph. & Fx. 845-356-9114
cong_al_hadaf@yahoo.com

(c) 2006 Not to be reproduced in any form whatsoever without permission from publisher. Published by; Cong. Al Hadaf/ P.O. Box 791/ Monsey, NY 10952. Rabbi Zev Dickstein - Editor. For subscription, dedication, or advertising information. contact the office at 845-356-9114, Email:cong_al_hadaf@yahoo.com, or go to www.alhadafyomi.org